

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพการจัดกระบวนการเรียนรู้ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย เพื่อให้การวิจัยได้ดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
2. ปรัชญา แนวคิด และหลักการเรียนรู้ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
3. การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. หลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
  - 4.1 ด้านหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
  - 4.2 ด้านการดำเนินการแนะแนว
  - 4.3 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้
  - 4.4 ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน
5. นักศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโพธาราม
6. บริบทศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 7.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

1. การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 เป็นต้นมา มีผลต่อเนื่อง สำหรับการจัดการศึกษาทุกระดับ สำคัญในหมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา ในส่วนที่เป็นเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีดังนี้

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

1. ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2. ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

3. ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

4. ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

5. ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

มาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือ กับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุก รูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปใน กระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

2. ปรัชญา แนวคิด และหลักการเรียนรู้ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

การเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไป ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง ช่วยให้เกิดการสร้างทัศนคติเพิ่มขึ้น และสามารถ นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตจริงต่อไปได้ด้วย

ปรัชญาและความเชื่อจึงเป็นเสมือนดาวเหนือนำไปสู่การปฏิบัติที่สอดคล้องตรงตาม ปรัชญาและความเชื่อที่ผู้เรียนยึดถือ เช่นเดียวกับปรัชญาหรือความเชื่อเกี่ยวกับการจัดการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เรื่อง “การคิดเป็น” จึงเป็นเสมือนดาวเหนือนำทางในการ พัฒนาหลักสูตร สื่อ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินฯฯ ให้ไปสู่จุดหมาย ปลายทางตามปรัชญาและความเชื่อที่ว่ามนุษย์เราทุกคนมีความแตกต่างกัน สิ่งที่ทุกคนต้องการ เหมือนกันคือ “ความสุข” ความสุขของแต่ละคนก็มีระดับแตกต่างกันออกไป คนเราจะมีมีความสุข ได้ต้องรู้จักการ “ปรับตนเอง” และจะต้อง “คิดเป็น” แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ โดยมี กระบวนการคิดและตัดสินใจอยู่บนพื้นฐาน “การมีข้อมูล” ที่รวบรวมทั้งประกอบการคิดและการ ตัดสินใจอย่างน้อย 3 ด้าน คือ ข้อมูลจากตนเอง ข้อมูลด้านวิชาการ และข้อมูลด้านสังคมและ สิ่งแวดล้อม เมื่อนำมาประมวลกันเข้าแล้วจึงตัดสินใจภายใต้กรอบแห่งคุณธรรม เมื่อตัดสินใจแล้ว จึงนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป หากบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ก็ถือว่าประสบผลสำเร็จ มีความสุข แต่ถ้า

ตัดสินใจและนำไปปฏิบัติแล้ว ยังไม่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ก็ให้กลับไปทบทวนแสวงหาข้อมูลทั้ง 3 ด้าน ให้ครบถ้วน จนกว่าจะสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้สำเร็จและมีความสุขตามต้องการต่อไป (ทวีป อภิลิทธิ์, 2529 : 69)

การจัดการเรียนการสอนตามปรัชญาและความเชื่อ “คิดเป็น” นี้จึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล ความสามารถในการเรียนรู้ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร ความรู้ด้วยตนเองจากสื่อต่าง ๆ จากแหล่งวิทยาการที่หลากหลายในชุมชน เคารพในความรู้ และประสบการณ์ที่ผู้เรียนแต่ละคนมีอยู่ว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า ดังนั้น ในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงกำหนดให้ผู้เรียนต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามความสนใจที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล และเพื่อให้มีการถ่ายโอนแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ที่แต่ละคนมีอยู่หรือแสวงหามาได้ จึงกำหนดให้ต้องมีการพบกลุ่มเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน ถ่ายโยงความรู้ซึ่งกันและกันในกลุ่มไว้ด้วย

จากปรัชญาความเชื่อ “คิดเป็น” เมื่อนำมาผสมกับปรัชญาแนวคิดเรื่อง การจัดการศึกษาตลอดชีวิต ที่เป็นแนวคิดสากลในปัจจุบันแล้ว จะเห็นได้ว่า เป็นปรัชญาแนวคิดที่สอดคล้องกับหลักการและทฤษฎีการเรียนรู้ใหม่ ๆ ในปัจจุบัน เช่น

1. หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning)
2. หลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner Center Approach)
3. หลักการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self Directed Learning)
4. หลักการเรียนรู้เพื่อการรอบรู้ (Mastery Learning)
5. หลักการเรียนรู้ที่ตอบสนองชีวิตจริง (Authentic Learning)

ดังนั้น แนวทางในการจัดการเรียนการสอนจึงอยู่บนแนวคิดทฤษฎีการสร้างปัญหาที่เชื่อว่า คนเราจะเรียนรู้จากความรู้และประสบการณ์ที่สร้างขึ้นได้ด้วยตนเอง โดยการนำข้อมูลความรู้และประสบการณ์ใหม่มาเปรียบเทียบกับความรู้และประสบการณ์เดิมที่มีอยู่แล้วสร้างความรู้และประสบการณ์ใหม่ต่อยอดขึ้นไปเรื่อย ๆ เหมือนกับการสร้างเจดีย์ จนในที่สุดก็จะเกิด “ปัญญา” ขึ้นได้ โดยเริ่มจากชั้นข้อมูลพื้นฐาน ไปสู่ชั้นการจัดระบบข้อมูลสู่ชั้นความรู้ และ ถึงขั้นสุดท้าย คือ ชั้นปัญญา

หลักการเรียนการสอนที่ตอบสนองชีวิตจริงนั้น ผู้สอนจะต้องจัดการเรียนการสอนและวัดประเมินผลโดยคำนึงถึงสติปัญญาความสามารถหลาย ๆ ด้านของผู้เรียนต้น (กมล สุดประเสริฐ, 2540 : 77) เช่น

1. ความสามารถด้านการใช้สายตา
2. ความสามารถด้านดนตรี
3. ความสามารถด้านการเคลื่อนไหวของร่างกาย

4. ความสามารถด้านภาษา
5. ความสามารถด้านคณิตศาสตร์
6. ความสามารถด้านการปรับตัวให้เข้ากับบุคคล
7. ความสามารถด้านการปรับตัวให้เข้ากับสังคม เป็นต้น

หลักการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่ตอบสนองชีวิตดังกล่าว สอดคล้องกับปรัชญาและความเชื่อของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติลงมือศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และความรู้ที่นำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงพร้อม ๆ กับการได้รับความรู้และประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติและแก้ปัญหาจริงที่เกิดขึ้น เกิดจากการเรียนรู้จากการเปรียบเทียบประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ที่เพิ่มขึ้น ทำให้สามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นได้ด้วยตนเอง

3. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 22 ระบุว่า การจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ เรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นหลัก เพื่อเป็นการเตรียมการรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในด้านเทคโนโลยี สังคม เศรษฐกิจและการเมือง ทั้งนี้ได้ให้ความสำคัญสูงสุดในการกระบวนการปฏิรูป กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และรู้จักแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน, 2544 : 13)

3.1 ความหมาย นักวิชาการศึกษาได้ให้ความหมายของการจัดการกระบวนการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไว้ดังนี้

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2543 : 121) ได้ให้ความหมายของคำว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ว่าเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ตรงกับความต้องการของตนเองด้วยการคิด การค้นคว้า การทดลองตามระดับความสามารถ (Self-paced Learning) ของผู้เรียนและสรุปเป็นองค์ความรู้ของตนเองด้วยตนเอง (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2553 : 4)

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 20 - 21) ได้ให้ความหมายของกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุดไว้ดังนี้

กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด หมายถึง การกำหนดจุดมุ่งหมายสาระกิจกรรม แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียน และการวัดผลประเมินผลที่มุ่งพัฒนา “คน” และ “ชีวิต” ให้เกิด ประสบการณ์การเรียนรู้เต็มตามความสามารถ สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและ ความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายกิจกรรมและวิธีการเรียนรู้ ได้คิด เอง ทำเอง ปฏิบัติเอง และสร้างความรู้ด้วยตนเองในเรื่องที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต จากแหล่ง การเรียนรู้ที่หลากหลาย ครูมีบทบาทเป็นผู้วางแผนขั้นต้น ทั้งเนื้อหาและวิธีการ แก่ผู้เรียน จัด บรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้และช่วยชี้แนะแนวทางการแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียน เป็นรายบุคคล

จากความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และ การจัดการศึกษาที่ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ที่มีนักศึกษาได้ให้ความหมายไว้ดังกล่าวข้างต้น นี้ จะเห็นได้ว่าเป็นการให้ความหมายของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เน้นการจัดการกระบวนการเรียนรู้

1. มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน
  2. ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ
  3. ผู้เรียนได้มีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเอง
  4. ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
  5. ผู้เรียนสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้
  6. ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน
  7. ผู้สอนเป็นเพียงผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า ด้วยตนเอง ลงมือปฏิบัติจริง และมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของตนเอง และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
- 3.2 ลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีดังนี้
- 3.2.1 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้
  - 3.2.2 ผู้เรียนได้เรียนรู้ตรงกับความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของตนเอง
  - 3.2.3 ผู้เรียนมีโอกาสคิดอย่างสร้างสรรค์
  - 3.2.4 ผู้เรียนมีโอกาสแสดงออกอย่างอิสระ
  - 3.2.5 ผู้เรียนได้เป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง
  - 3.2.6 ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสภาพจริงและได้รับประสบการณ์ตรง
  - 3.2.7 ผู้เรียนได้ใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้
  - 3.2.8 ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นหรือได้ทำงานเป็นกลุ่ม
  - 3.2.9 ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข

3.3 การจัดกระบวนการเรียนรู้

ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

3.3.1 จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

3.3.2 ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

3.3.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

3.3.4 จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้ สอดคล้องกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

3.3.5 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และ มีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้ การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ การเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ วิทยาการประเภทต่าง ๆ

3.3.6 จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือ กับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคลากรในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

3.4 แนวทางการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีขั้นตอน ดังนี้ (ราตรี อินกัน, 2542 : 7 - 11)

3.4.1 ขั้นเตรียมการ ประกอบด้วย

1) เตรียมตนเอง ครูจะต้องเตรียมตนเองให้พร้อมสำหรับบทบาทของผู้ ให้บริการด้านความรู้ ซึ่งจะต้องให้คำอธิบาย คำแนะนำ คำปรึกษา ให้ข้อมูลความรู้ที่ชัดเจนแก่ ผู้เรียน รวมทั้งแหล่งความรู้ที่จะแนะนำให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลได้ ดังนั้นจะต้องมีภาระ หนัก เตรียมตนเองด้วยการอ่าน การค้นคว้า การทดลองปฏิบัติมาก ๆ ในหัวข้อเนื้อหาที่ตนเอง รับผิดชอบ รวมทั้งข้อมูลและประสบการณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

2) เตรียมแหล่งข้อมูล เมื่อบทบาทครูไม่ใช่ผู้บอกเล่ามวลความรู้อีกต่อไป จึง ต้องเตรียมแหล่งข้อมูลความรู้แก่ผู้เรียน ทั้งในรูปแบบของสื่อการเรียน ใบความรู้ และวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะใช้ประกอบกิจกรรมในห้องเรียน หรือศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง ที่มีข้อมูล ความรู้ที่ผู้เรียนสามารถเลือกศึกษาค้นคว้าตามความต้องการ หรือแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ศูนย์ วิทยุ ฯ ศูนย์สื่อห้องสมุด ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องสมุดวิชา ห้องปฏิบัติการวิชาการต่าง ๆ และ ห้องพิพิธภัณฑ์ในโรงเรียน

3) จัดทำแผนการสอน บทบาทของครูก่อนการเรียนการสอนทุกครั้งคือ การวางแผนการจัดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด จะวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ได้สาระสำคัญและเนื้อหาข้อความรู้ อันจะนำไปสู่การออกแบบการเรียนรู้ที่จะสร้างเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ ในการจัดทำแผนการสอนต้องเตรียมการในสิ่งต่อไปนี้

3.1) เตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ วางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ การค้นคว้าหาความรู้และการสร้างความรู้ โดยครูจะทำหน้าที่เป็นผู้จัดการที่กำหนดบทบาทในการเรียนรู้ และความรับผิดชอบแก่ผู้เรียนให้ได้ทำกิจกรรม ที่สอดคล้องกับความต้องการ ความสามารถ และความสนใจของแต่ละคน

3.2) เตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เมื่อออกแบบหรือกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้แล้วจะพิจารณาและกำหนดว่า จะใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ใด เพื่อให้กิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวบรรลุผล แล้วจัดเตรียมให้พร้อมบทบาทของครูครั้งนี้จึงเป็นผู้อำนวยความสะดวก เพื่อให้การเรียนรู้บรรลุผล

3.3) เตรียมการวัดผลและประเมินผล บทบาทในด้านการเตรียมการอีกประการหนึ่ง คือ การเตรียมวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น โดยการวัดให้ตรงตามจุดประสงค์ การเรียนรู้และวัดให้ครอบคลุมทั้งในส่วนของกระบวนการ และผลงานที่เกิดขึ้นทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะโดยเตรียมวิธีการวัด และเครื่องมือวัดให้พร้อมก่อนทุกครั้ง

3.4.2 ขั้นตอนดำเนินการ

ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนการสอน ซึ่งกิจกรรม การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะต่อไปนี้

1) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ค้นพบคำตอบด้วยตนเอง โดยพยายามจัดการเรียนการสอนที่ยืดการค้นพบด้วยตนเองเป็นวิธีการสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เพราะการค้นพบความจริงใด ๆ ด้วยตนเองนั้น ผู้เรียนมักจะจดจำได้ดีและมีความหมาย โดยตรงต่อผู้เรียน รวมทั้งเกิดความคงทนของความรู้

2) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและกลุ่ม โดยยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกลุ่ม ได้พูดคุยปรึกษาหารือ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น และจะปรับตัวให้สามารถอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้

2.1) ช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเป็นระยะ ๆ เหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียน

2.2) มีประเด็นท้าทายให้ผู้เรียนได้คิด เป็นประเด็นที่ไม่ยากหรือ ง่ายเกินไป เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดหรือลงมือทำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

2.3) ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว

2.4) ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียนเกี่ยวกับชีวิตประสบการณ์ และความเป็นจริงของผู้เรียน

3) เน้นกระบวนการ ควบคู่ไปกับผลงาน โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดผลงาน มิใช่มุ่งจะพิจารณาถึงผลงานแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เพราะประสิทธิภาพของผลงานขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของกระบวนการ

3.4.3 ชั้นประเมินผล

ดำเนินการวัดและประเมินผลเพื่อตรวจสอบว่า สามารถจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งนี้จะเตรียมเครื่องมือ และวิธีการให้พร้อมก่อนถึงขั้นตอนการวัดและประเมินผลทุกครั้ง และการวัดจะให้ครอบคลุมทุกด้านวัดและประเมินตามสภาพจริงโดยเน้นการวัดจากการปฏิบัติ และจากแฟ้มสะสมผลงาน ซึ่งในการวัดและประเมินผลนี้ นอกจากจะเป็นผู้วัดและประเมินผลตนเองแล้ว ผู้เรียนและ สมาชิกของแต่ละกลุ่มควรจะมีบทบาทร่วมวัดและประเมินตนเองและกลุ่มด้วย

3.5 บทบาทของครูผู้สอน

3.5.1 ภารกิจของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้

1) การประชาสัมพันธ์ แนวโน้ม การปฐมนิเทศ การวิเคราะห์หลักสูตรและจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

2) การวางแผนการจัดการเรียนรู้

3) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ (การพบกลุ่ม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง การทำโครงการ การสอนเสริม กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้)

3.5.2 ภารกิจของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในด้านการบริหารจัดการ

1) สำรวจความต้องการของประชาชน ชุมชนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และเก็บรวบรวมหลักฐานข้อมูลความต้องการจัดกิจกรรมการศึกษาและกิจกรรมอื่น

2) ประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

3) จัดทำข้อมูลชุมชนและจัดเก็บอย่างเป็นระบบพร้อมที่จะให้บริการ

4) จัดทำแผนงาน โครงการเพื่อเสนอเข้าแผนพัฒนาศูนย์

5) ประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อ เป็น
เครือข่ายการเรียนรู้

6) ให้บริการวัสดุอุปกรณ์และสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้
ชุมชนเพื่อใช้ศึกษาด้วยตนเองของประชาชนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

3.5.3 ภารกิจของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในด้านการส่งเสริมสนับสนุน

1) ประชาสัมพันธ์ (จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ กระดานข่าว ป้ายนิเทศ เสียง
ตามสาย หอกระจายข่าวประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ ใช้สื่อบุคคล เช่นนักศึกษา ประชาชน องค์กร
ท้องถิ่น หน่วยงานเครือข่ายหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น)

2) การแนะแนว (การให้คำปรึกษาและแนะแนวก่อนเรียน - ระหว่างเรียน
และหลังการจบการศึกษา)

3) การกระจายและการหมุนเวียนสื่อ

4) การปฏิบัติงานธุรการ

5) การนิเทศการติดตามและรายงานผล

(สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2553 : 5 - 6)

สรุปได้ว่า ครู กศน.ตำบล ทำงานตามบทบาทภารกิจอยู่ที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสัปดาห์ละ
5 วัน ที่เน้นให้ครูนั้นจัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นผู้ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ทำงานที่ศูนย์การ
เรียนชุมชนเต็มเวลา จัดกิจกรรมการศึกษาการจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มที่จัดศูนย์การเรียนรู้
ชุมชนให้มีความสมบูรณ์เต็มที่ เพื่อเป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต
สำหรับประชาชนในชุมชน

บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด มีดังนี้

1. การเตรียมการสอน

1.1 การศึกษาและวิเคราะห์เรื่องที่จะสอนให้เข้าใจ

1.2 ศึกษาหาแหล่งความรู้ที่หลากหลาย

1.3 วางแผนการสอน

1.3.1 กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน

1.3.2 วิเคราะห์เนื้อหาและความคิดรวบยอด และกำหนดรายละเอียดให้

ชัดเจน

1.3.3 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด

1.3.4 กำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้

1.4 จัดเตรียม

- 1.4.1 สื่อ วัสดุการเรียนการสอนให้เพียงพอสำหรับผู้เรียน
- 1.4.2 เอกสารหนังสือ หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน
- 1.4.3 ติดต่อแหล่งความรู้ต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นบุคคล สถานที่หรือ ไลต์ทัศน์ วัสดุต่าง ๆ และศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม
- 1.4.4 เครื่องมือการประเมินผลการเรียนรู้
- 1.4.5 ห้องเรียนหรือสถานที่เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น อาจจำเป็นต้องจัดโต๊ะ เก้าอี้ ในลักษณะใหม่

2. การสอน

- 2.1 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี
- 2.2 กระตุ้นผู้เรียนให้สนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม
- 2.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่ได้เตรียมไว้ โดยอาจมีการปรับแผนให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสถานการณ์ที่เป็นจริง
  - 2.3.1 ดูแลให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น
  - 2.3.2 อำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้
  - 2.3.3 กระตุ้นผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเต็มที่
  - 2.3.4 สังเกตและบันทึกพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งเหตุการณ์ที่จะส่งผลกระทบต่อ การเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นขณะทำกิจกรรม
  - 2.3.5 ให้คำปรึกษาและข้อมูลต่าง ๆ แก่ผู้เรียนตามความจำเป็น
  - 2.3.6 บันทึกปัญหาและข้อขัดข้องต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อ การปรับปรุงกิจกรรมให้ดีขึ้น
  - 2.3.7 ให้การเสริมเรียนตามความเหมาะสม
  - 2.3.8 ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานการเรียนรู้ของผู้เรียนและอาจให้ข้อมูล เนื้อหาความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้เรียนตามความเหมาะสม
  - 2.3.9 ให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับพฤติกรรม และ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และให้ข้อเสนอแนะตามความเหมาะสม

3. การประเมินผล

- 3.1 เก็บรวบรวมผลงานและประเมินผลงานของผู้เรียน
- 3.2 ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอน

บทบาทของผู้เรียน

เมื่อครูปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนรู้และพฤติกรรมการสอนของตนแล้ว ผู้เรียน ก็จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ของตนด้วย การเรียนการสอนจึงจะบรรลุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ โดยทั่วไปแล้ว ผู้เรียนจะมีบทบาทที่สำคัญ ๆ ดังนี้

1. บทบาทการมีส่วนร่วมในการแสวงหาความรู้ ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น หรือประสบการณ์ต่าง ๆ จากแหล่งความรู้ที่หลากหลายเพื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้
2. บทบาทในการศึกษาหรือลงมือกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อทำความเข้าใจใช้ความคิดในการถกเถียง แยกแยะ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความรู้สึก หรือประสบการณ์ต่าง ๆ ที่หามาได้ และสร้างความหมายให้แก่ตนเอง
3. บทบาทในการจัดระบบระเบียบความรู้ที่ได้สรรคส์สร้างขึ้น เพื่อช่วยให้การเรียนรู้เกิดความคงทนและสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ได้สะดวกขึ้น
4. บทบาทในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ เพื่อช่วยให้การเรียนรู้นั้นเกิดประโยชน์ต่อชีวิต นอกจากนั้นการประยุกต์ใช้จะช่วยต่อยอดย้ำความเข้าใจ และสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เรียนในความรู้นั้น และการนำความรู้ไปใช้ยังก่อให้เกิดการเรียนรู้อื่น ๆ เพิ่มเติมได้

สรุปได้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัดของแต่ละบุคคล คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติจริง กระบวนการเรียนรู้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีบทบาทเป็น ผู้อำนวยการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน กระตุ้นและสร้างบรรยากาศ ให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ โดยการผสมผสานประสบการณ์ วิถีชีวิต ทั้งนี้เป็นการพัฒนาผู้เรียน ให้เรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

4. หลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

1. พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 3 - 4)

1.1 ความหมาย ของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ได้ให้ความหมาย การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในมาตรา 4 ไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 3 - 4)

การศึกษานอกระบบ หมายความว่า กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้นและมีวิธีการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษาหรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้

การศึกษาตามอัธยาศัย หมายความว่า กิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคล ซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

1.2 หลักการ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หลักการส่งเสริม สนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ยึดหลัก ดังต่อไปนี้

1.2.1 การศึกษานอกระบบ

- 1) ความเสมอภาคในการเข้าถึงและได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวาง ทั้งถึงเป็น ธรรม และมีคุณภาพ เหมาะสมกับสภาพชีวิตของประชาชน
- 2) การกระจายอำนาจแก่สถานศึกษาและการให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเรียนรู้

1.2.2 การศึกษาตามอัธยาศัย

- 1) การเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและวิถีชีวิตของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย
- 2) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีความหลากหลายทั้งส่วนที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และส่วนที่นำ เทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษา
- 3) การจัดกรอบหรือแนวทางการเรียนรู้ที่เป็นคุณประโยชน์ต่อผู้เรียน

1.3 เป้าหมายของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป้าหมายในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีดังต่อไปนี้

1.3.1 การศึกษานอกระบบ

- 1) ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาศักยภาพกำลังคนและสังคม ที่ใช้ความรู้และภูมิปัญญาเป็นฐานในการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความมั่นคง และคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ ตามแนวทางการพัฒนาประเทศ

2) ภาคีเครือข่ายเกิดแรงจูงใจและมีความพร้อมในการมีส่วนร่วมเพื่อจัดกิจกรรมการศึกษา

1.3.2 การศึกษาตามอัธยาศัย

1) ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2) ผู้เรียนได้เรียนรู้สาระที่สอดคล้องกับความสนใจและความจำเป็นในการยกระดับคุณภาพชีวิต ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

3) ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์และเทียบโอนผลการเรียนกับการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ

1.4 อำนาจหน้าที่ของ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 กำหนดไว้ในมาตรา 14 ให้มีสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ขึ้นในสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เรียกโดยย่อว่า “สำนักงาน กศน.” โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1.4.1 เป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และรับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการ

1.4.2 จัดทำข้อเสนอแนะนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน และมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต่อคณะกรรมการ

1.4.3 ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ การวิจัย การพัฒนา หลักสูตรและนวัตกรรมทางการศึกษา บุคลากรและระบบข้อมูลข่าวสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

1.4.4 ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ และการเทียบระดับการศึกษา

1.4.5 ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานให้บุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และองค์กรอื่นรวมตัวกันเป็นภาคีเครือข่าย เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

1.4.6 จัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์เครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา วิทยุชุมชน ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนชุมชน และแหล่งการเรียนรู้อื่น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่องของประชาชน

1.4.7 ดำเนินการเกี่ยวกับการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

1.4.8 ปฏิบัติงานอื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นที่บัญญัติให้เป็น
อำนาจหน้าที่ของสำนักงาน หรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

1.5 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด
มาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.
2551 กำหนดให้มี สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเรียก
โดยย่อว่า “สำนักงาน กศน. จังหวัด” ทุกจังหวัด จำนวน 75 แห่ง และสำนักงานส่งเสริม
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร เรียกโดยย่อว่า “สำนักงาน
กศน.กทม.” 1 แห่ง เป็นหน่วยงานการศึกษา สังกัดสำนักงาน กศน. ทำหน้าที่เป็นหน่วยธุรการ
ของคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และได้กำหนดให้
มีอำนาจหน้าที่บริหารจัดการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนี้

มาตรา 18 ให้สถานศึกษาทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน และจัดการศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยร่วมกับภาคีเครือข่ายการดำเนินงานของสถานศึกษา อาจ
จัดให้มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นหน่วยจัดกิจกรรมและสร้างกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนก็ได้ การ
จัดตั้ง ยุบ เลิก รวม การกำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรี
ประกาศกำหนด

มาตรา 19 ให้สถานศึกษาแต่ละแห่งมีคณะกรรมการสถานศึกษา

มาตรา 20 ให้สำนักงาน จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบซึ่งเป็น
ระบบประกันคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานสอดคล้องกับกฎหมาย
ว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ให้สถานศึกษาดำเนินการประกันคุณภาพภายในให้สอดคล้องกับระบบ
หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายใน โดยได้รับความร่วมมือ ส่งเสริมและสนับสนุน จาก
ภาคีเครือข่าย และสำนักงาน ระบบหลักเกณฑ์และวิธีประกันคุณภาพภายในให้เป็นไปตามที่
กำหนดในกฎกระทรวง

1.6 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เขต มีอำนาจหน้าที่
ดังต่อไปนี้ (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 2 - 37)

1.6.1 จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

1.6.2 ส่งเสริม สนับสนุน และประสานภาคีเครือข่าย เพื่อการจัดการศึกษานอก
ระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย

1.6.3 ดำเนินการตามนโยบายพิเศษของรัฐบาลและงานเสริมสร้างความมั่นคง
ของชาติ

1.6.4 จัด ส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษาตามโครงการอัน
เนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่

1.6.5 จัด ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.6.6 วิจัยและพัฒนาคุณภาพหลักสูตร สื่อ กระบวนการเรียนรู้ และมาตรฐาน

การศึกษานอกระบบ

1.6.7 ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์

1.6.8 กำกับ ดูแล ตรวจสอบ นิเทศภายใน ติดตามประเมินผลและรายงานผลการ

ดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

1.6.9 พัฒนาคู และบุคลากรทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม

อัธยาศัย

1.6.10 ระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดและพัฒนาการศึกษานอกระบบและ

การศึกษาตามอัธยาศัย

1.6.11 ดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ให้สอดคล้องกับระบบ หลักเกณฑ์และ

วิธีการที่กำหนด

1.6.12 ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

4.1 ด้านหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

4.1.1 แนวคิด

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2551 เป็นหลักสูตรที่มุ่งจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองอุดมการณ์การจัดการศึกษาตลอดชีวิต การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญา “คิดเป็น” เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตและสังคม มีการบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม ศิลปธรรม และวัฒนธรรม มุ่งสร้างพื้นฐานการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และพัฒนาความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน และสามารถตรวจสอบได้ว่า การศึกษานอกระบบเป็นกระบวนการของการพัฒนาชีวิตและสังคม สามารถพึ่งพาตนเองได้ และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของบุคคล ที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์จากการทำงาน และการประกอบอาชีพ โดยการกำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ให้ความสำคัญกับการพัฒนากลุ่มเป้าหมายด้านจิตใจให้มีคุณธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาการเรียนรู้ สร้างภูมิคุ้มกัน สามารถจัดการกับองค์ความรู้ ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีเพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สร้างภูมิคุ้มกันตามแนวปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งคำนึงถึงธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้ที่อยู่นอกระบบ และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการสื่อสาร (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2553 : 1)

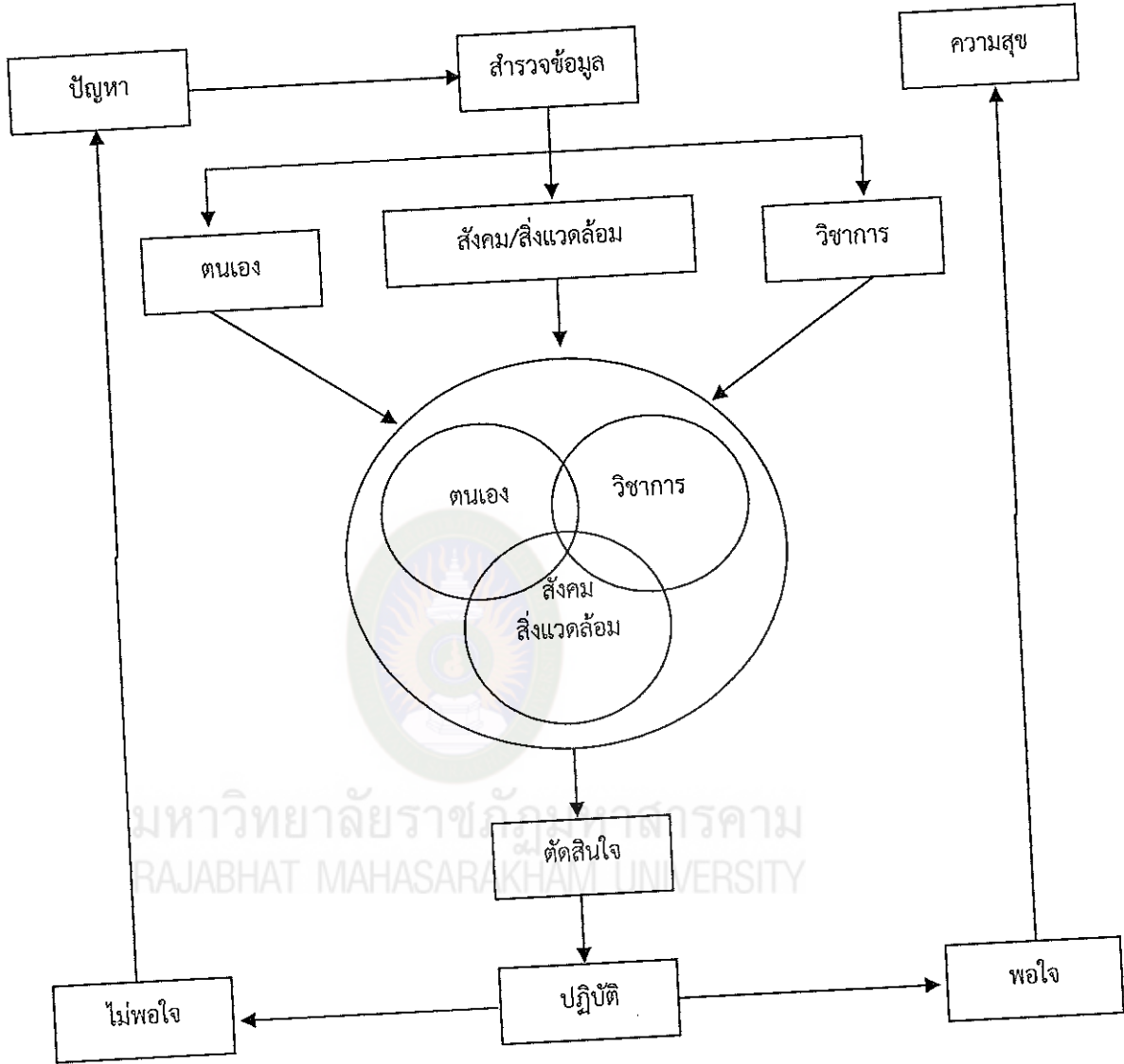
หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยึดหลักปรัชญา "คิดเป็น" มาใช้ในการจัดการศึกษา

ปรัชญา "คิดเป็น" อยู่บนฐานความคิดที่ว่า ความต้องการของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน แต่ทุกคนมีจุดรวมของความต้องการที่เหมือนกัน คือ ทุกคนต้องการความสุข คนเราจะมีความสุขเมื่อตัวเรา ความรู้ทางวิชาการ สังคมและสิ่งแวดล้อม ผสมกลมกลืนกันได้ ก็จะมีความสุข โดยการคิดแบบพอเพียง พอประมาณ ไม่มากไม่น้อย เป็นทางสายกลาง สามารถอธิบายได้ด้วยเหตุผล

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กระบวนการ "คิดเป็น"

แผนภาพที่ 2 กระบวนการ "คิดเป็น"

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2551 : 4)

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่า กระบวนการเรียนรู้ ตามปรัชญา "คิดเป็น" มีผู้เรียนสำคัญที่สุด โดยครูจะเป็นเพียงผู้จัดโอกาส กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด วิเคราะห์ ปัญหาหรือความต้องการ มีการเรียนรู้จากสภาพปัญหาของตนเอง อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากข้อมูลจริง และตัดสินใจบนฐานข้อมูลที่เพียงพอและเชื่อถือได้ คือ ข้อมูลตนเอง วิชาการ ชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อม ถ้าหากสามารถทำให้ปัญหาหายไป กระบวนการก็ยุติลง ถ้ายังไม่พอใจแสดงว่ายังมีปัญหาอยู่ ก็จะเริ่มกระบวนการพิจารณาทางเลือกใหม่อีกครั้ง กระบวนการนี้จะยุติลงเมื่อบุคคลพอใจและ มีความสุข

4.1.2 หลักการ

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดหลักการไว้ดังนี้ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2553 : 1)

1. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นด้านสาระการเรียนรู้ เวลาเรียน และการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นการบูรณาการเนื้อหาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความแตกต่างของบุคคล ชุมชน และสังคม
2. ส่งเสริมให้มีการเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยตระหนักว่าผู้เรียนมีความสำคัญ สามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ
4. ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

4.1.3 จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีสติปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีศักยภาพในการประกอบอาชีพและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการ จึงกำหนดจุดหมายดังต่อไปนี้ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2553 :

2)

1. มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

2. มีความรู้พื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิตและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3. มีความสามารถในการประกอบสัมมาอาชีพให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และตามทันความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง
4. มีทักษะการดำเนินชีวิตที่ดี และสามารถจัดการกับชีวิต ชุมชน สังคมได้อย่างมีความสุขตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
5. มีความเข้าใจประวัติศาสตร์ชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย โดยเฉพาะภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ความเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนา ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
6. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
7. เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ และบูรณาการความรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

4.1.4 กลุ่มเป้าหมาย

ประชาชนทั่วไปที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน

4.1.5 ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาแบ่งระดับการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับประถมศึกษา
2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

โดยแต่ละระดับใช้เวลาเรียน 4 ภาคเรียน ยกเว้นกรณีที่มีการเทียบโอน แต่ทั้งนี้ต้องลงทะเบียนเรียนในสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ภาคเรียน

4.1.6 สารการเรียนรู้

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย 5 สารการเรียนรู้ และ 18 มาตรฐานการเรียนรู้ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2553 : 3) ดังนี้

1. สารทักษะการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 1.1 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ด้วย

ตนเอง

- มาตรฐานที่ 1.2 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการใช้แหล่ง
เรียนรู้
- มาตรฐานที่ 1.3 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการจัดการ
ความรู้
- มาตรฐานที่ 1.4 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการคิดเป็น
มาตรฐานที่ 1.5 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการวิจัยอย่าง
ง่าย
2. สาระความรู้พื้นฐาน ประกอบด้วย 2 มาตรฐาน ดังนี้
- มาตรฐานที่ 2.1 มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับภาษาและ
การสื่อสาร
- มาตรฐานที่ 2.2 มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับคณิตศาสตร์
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
3. สาระการประกอบอาชีพ ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน ดังนี้
- มาตรฐานที่ 3.1 มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีในงานอาชีพ มองเห็น
ช่องทาง และตัดสินใจประกอบอาชีพได้ตามความต้องการ และศักยภาพของตนเอง
4. สาระทักษะการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน ดังนี้
- มาตรฐานที่ 4.1 มีความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดีเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียง และสามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม
- มาตรฐานที่ 4.2 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีเกี่ยวกับการดูแล
ส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต
- มาตรฐานที่ 4.3 มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีเกี่ยวกับการศิลปะและ
สุนทรียภาพ
5. สาระการพัฒนาสังคม ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน ดังนี้
- มาตรฐานที่ 5.1 มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับ
ภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมือง การปกครอง สามารถนำมาปรับใช้ในการ
ดำรงชีวิต
- มาตรฐานที่ 5.2 มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่า และสืบทอดศาสนา
วัฒนธรรม ประเพณี เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
- มาตรฐานที่ 5.3 ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย มีจิตสาธารณะ
เพื่อความสงบสุขของสังคม

มาตรฐานที่ 5.4 มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นความสำคัญของหลักการพัฒนา และสามารถพัฒนาตนเอง ครอบครั้ว ชุมชน สังคม

ตารางที่ 1 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สาระการเรียนรู้	จำนวนหน่วยกิต					
	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษาตอนต้น		มัธยมศึกษาตอนปลาย	
	วิชาบังคับ	วิชาเลือก	วิชาบังคับ	วิชาเลือก	วิชาบังคับ	วิชาเลือก
1. ทักษะการเรียนรู้	5		5		5	
2. ความรู้พื้นฐาน	12		16		20	
3. การประกอบอาชีพ	8		8		8	
4. ทักษะการดำเนินชีวิต	5		5		5	
5. การพัฒนาสังคม	6		6		6	
รวม	36	12	40	16	44	32
	48 หน่วยกิต		56 หน่วยกิต		76 หน่วยกิต	
กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต	100 ชั่วโมง		100 ชั่วโมง		100 ชั่วโมง	

หมายเหตุ วิชาเลือกในแต่ละระดับ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียน เรียนรู้จากการทำโครงการ
จำนวนอย่างน้อย 3 หน่วยกิต

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2553 : 3)

ตารางที่ 2 แสดงรายวิชาบังคับตลอดหลักสูตร ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สาระการเรียนรู้	ระดับประถมศึกษา / หน่วยกิต		ระดับ ม.ต้น / หน่วยกิต		ระดับ ม.ปลาย / หน่วยกิต	
	1. ทักษะการเรียนรู้ (ทร 11001)	5	1. ทักษะการเรียนรู้ (ทร 21001)	5	1. ทักษะการเรียนรู้ (ทร 31001)	5
1. ทักษะการเรียนรู้	1. ทักษะการเรียนรู้ (ทร 11001)	5	1. ทักษะการเรียนรู้ (ทร 21001)	5	1. ทักษะการเรียนรู้ (ทร 31001)	5
2. ความรู้พื้นฐาน	1. ภาษาไทย (พท 11001)	3	1. ภาษาไทย (พท 21001)	4	1. ภาษาไทย (พท 31001)	5
	2. ภาษาอังกฤษพื้นฐาน (พท 11001)	3	2. ภาษาอังกฤษใน ชีวิตประจำวัน (พท 21001)	4	2. ภาษาอังกฤษเพื่อชีวิต และสังคม (พท 31001)	5
	3. คณิตศาสตร์ (พค 11001)	3	3. คณิตศาสตร์ (พค 1001)	4	3. คณิตศาสตร์ (พค 31001)	5
	4. วิทยาศาสตร์ (พว 11001)	3	4. วิทยาศาสตร์ (พว 1001)	4	4. วิทยาศาสตร์ (พว 31001)	5
3. การประกอบอาชีพ	1. ช่องทางการเข้าสู่อาชีพ (อช 11001)	2	1. ช่องทางการพัฒนาอาชีพ (อช 21001)	2	1. ช่องทางการขยายอาชีพ (อช 31001)	2
	2. ทักษะการประกอบอาชีพ (อช 11002)	4	2. ทักษะการพัฒนาอาชีพ (อช 21002)	4	2. ทักษะการขยายอาชีพ (อช 31002)	4
	3. พัฒนาอาชีพให้มียุทธศาสตร์ (อช 11003)	2	3. พัฒนาอาชีพให้มี ความเข้มแข็ง (อช 21003)	2	3. พัฒนาอาชีพให้มี ความมั่นคง (อช 31003)	2
4. ทักษะการดำเนินชีวิต	1. เศรษฐกิจพอเพียง (ทช 11001)	1	1. เศรษฐกิจพอเพียง (ทช 21001)	1	1. เศรษฐกิจพอเพียง (ทช 31001)	1
	2. สุขศึกษา พลศึกษา (ทช 11002)	2	2. สุขศึกษา พลศึกษา (ทช 21002)	2	2. สุขศึกษา พลศึกษา (ทช 31002)	2
	3. ศิลปศึกษา (ทช 11003)	2	3. ศิลปศึกษา (ทช 21003)	2	3. ศิลปศึกษา (ทช 31003)	2
5. การพัฒนาสังคม	1. สังคมศึกษา (สค 11001)	3	1. สังคมศึกษา (สค 21001)	3	1. สังคมศึกษา (สค 31001)	3
	2. ศาสนาและหน้าที่พลเมือง (สค 11002)	2	2. ศาสนาและหน้าที่ พลเมือง (สค 21002)	2	2. ศาสนาและหน้าที่ พลเมือง (สค 31002)	2
	3. การพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม (สค 11003)	1	3. การพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม (สค 21003)	1	3. การพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม (สค 31003)	1
รวม	14 รายวิชา	36	14 รายวิชา	40	14 รายวิชา	44

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2553 : 5)

4.1.7 การลงทะเบียนเรียนรายวิชา

การลงทะเบียนเรียนตามโครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ให้ลงทะเบียนเรียนเป็นรายวิชาและตามจำนวนหน่วยกิต ในแต่ละ
ภาคเรียนดังนี้ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2553 : 8)

1. ระดับประถมศึกษา ลงทะเบียนเรียนทั้งหมด ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต ให้
ลงทะเบียนเรียนได้ภาคเรียนละไม่เกิน 14 หน่วยกิต
2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ลงทะเบียนเรียนทั้งหมด ไม่น้อยกว่า 56 หน่วย
กิต ให้ลงทะเบียนเรียนได้ภาคเรียนละไม่เกิน 17 หน่วยกิต
3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ลงทะเบียนเรียนทั้งหมด ไม่น้อยกว่า 76
หน่วยกิต ให้ลงทะเบียนเรียนได้ภาคเรียนละไม่เกิน 23 หน่วยกิต

ตารางที่ 3 โครงสร้างหลักสูตรตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัย ระดับประถมศึกษา

สาระการเรียนรู้	ระดับประถมศึกษา	
	วิชาบังคับ (หน่วยกิต)	วิชาเลือก (หน่วยกิต)
1. ทักษะการเรียนรู้	5	-
2. ความรู้พื้นฐาน	12	-
3. การประกอบอาชีพ	8	12
4. ทักษะการดำเนินชีวิต	5	-
5. การพัฒนาสังคม	6	-
รวม	36	12
	48 หน่วยกิต	
กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต	100 ชั่วโมง	

หมายเหตุ กลุ่มผู้เรียนที่เน้นการประกอบอาชีพ จึงเลือกรายวิชาเลือกเฉพาะสาระการประกอบ
อาชีพ

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2553 : 4)

ตารางที่ 4 โครงสร้างหลักสูตรตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

สาระการเรียนรู้	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	
	วิชาบังคับ (หน่วยกิต)	วิชาเลือก (หน่วยกิต)
1. ทักษะการเรียนรู้	5	2
2. ความรู้พื้นฐาน	16	3
3. การประกอบอาชีพ	8	6
4. ทักษะการดำเนินชีวิต	5	3
5. การพัฒนาสังคม	6	2
รวม	40	16
	56 หน่วยกิต	
กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต	100 ชั่วโมง	

หมายเหตุ กลุ่มผู้เรียนที่มีความต้องการเรียนรู้อย่างหลากหลาย จึงเลือกรายวิชาเลือกคละกันทุก
 สาระการเรียนรู้
 ที่มา : สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2553 : 4)

ตารางที่ 5 โครงสร้างหลักสูตรตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

สาระการเรียนรู้	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	
	วิชาบังคับ (หน่วยกิต)	วิชาเลือก (หน่วยกิต)
1. ทักษะการเรียนรู้	5	-
2. ความรู้พื้นฐาน	20	32
3. การประกอบอาชีพ	8	-
4. ทักษะการดำเนินชีวิต	5	-
5. การพัฒนาสังคม	6	-
รวม	44	-
		76 หน่วยกิต
กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต		100 ชั่วโมง

หมายเหตุ ผู้เรียนเน้นการศึกษาต่อ จึงเลือกเรียนรายวิชาเฉพาะสาระความรู้พื้นฐาน
ที่มา : สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2553 : 3)

4.1.8 การพิจารณาเลือกรายวิชาต่าง ๆ ลงทะเบียนเรียน

1. ครู ผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้อง ร่วมกันพิจารณาจัดรายวิชาต่าง ๆ ลงทะเบียนเรียน ในแต่ละภาคเรียน

2. พิจารณานำจำนวนหน่วยกิตที่ต้องลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคเรียนให้เป็นไปตามที่กำหนด คือ ระดับประถมศึกษาภาคเรียนละไม่เกิน 14 หน่วยกิต ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนละไม่เกิน 16 หน่วยกิต และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนละไม่เกิน 20 หน่วยกิต

3. พิจารณารายวิชาที่ต้องเรียนรู้ตามลำดับ ก่อน-หลัง หรือตามสถานการณ์ รายวิชาใดต้องเรียนก่อน ก็กำหนดไว้ในภาคเรียนแรก ๆ

4. ความต่อเนื่องของการลงทะเบียนในรายวิชาต่าง ๆ สถานศึกษาอาจมีการพิจารณาลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนเดียวกัน หรือภาคเรียนถัดไป ทั้งนี้การลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนเดียวกัน ต้องจัดการเรียนรู้ตามลำดับก่อน-หลังของเนื้อหา

5. กระจายรายวิชาที่ยาก และรายวิชาที่ง่ายให้คละกันไปในแต่ละภาคเรียน เช่น แยกรายวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษ ซึ่งไม่ควรลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนเดียวกัน

4.1.9 กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.)

กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) เป็นกิจกรรมที่เป็นองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งในโครงสร้างที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และวิธีการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสาระการเรียนรู้เป็น 5 กลุ่มสาระ ได้แก่ สาระทักษะการเรียนรู้ สาระความรู้พื้นฐาน สาระการประกอบอาชีพ สาระทักษะการดำเนินชีวิต สาระการพัฒนาสังคม และกำหนดให้ผู้เรียนต้องทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต จำนวนไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง เป็นเงื่อนไขในการจบหลักสูตร โดยเน้นให้ผู้เรียนนำข้อมูล ความรู้และประสบการณ์ มาฝึกทักษะ การคิด การวางแผนปฏิบัติการ ที่จะส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม เพื่อให้ดำรงอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2553 : 8)

1) วัตถุประสงค์

1.1) เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้กระบวนการกลุ่ม ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์โดยฝึกทักษะความมีเหตุผล การคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

1.2) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง ครอบครั้ว ชุมชน และสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดความรู้สึกร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว ชุมชน สังคม อย่างแน่นแฟ้น รวมทั้ง มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

1.3) เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้ผู้เรียน ผู้เรียนทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

2. การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

2.1) ครูจัดประชุมชี้แจงผู้เรียนให้เข้าใจกระบวนการจัดทำกิจกรรมพัฒนา

คุณภาพชีวิต

2.2) ครูร่วมกับผู้เรียนจัดทำแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ครบถ้วน และในภาคปฏิบัติสามารถดำเนินการภายใต้ขอบข่ายเนื้อหา ดังนี้

2.2.1) กิจกรรมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีโดยพิจารณากิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนยึดมั่นใน ศาสนาและปลูกฝังค่านิยมที่ดี เพื่อดำรงรักษาไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่นและของชาติ

2.2.2) กิจกรรมการพัฒนาชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยพิจารณาเลือกทำกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนา การบำเพ็ญประโยชน์ เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม ทำให้ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อมดีขึ้นอย่างยั่งยืน

2.2.3) กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เกี่ยวกับการสนับสนุนงานการศึกษา นอกโรงเรียน โดยพิจารณาเลือกทำกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เห็นความสำคัญ เกิดความรัก ความผูกพัน และเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา นอกโรงเรียน ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อเป็นการสนับสนุน แต่ต้องลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาสนับสนุนงานศึกษานอกโรงเรียนโดยแท้จริง

2.3) ผู้เรียนรวมกลุ่มเขียนโครงการและเสนอขออนุมัติต่อสถานศึกษา ทั้งนี้ โดยมีครูผู้รับผิดชอบเป็นที่ปรึกษาโครงการ

2.4) ครูต้องเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำในการวางแผนการประสานงาน การแก้ไขปัญหา ในการปฏิบัติการจัดทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตในภาคการปฏิบัติของผู้เรียน

2.5) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณา และประเมินผลการปฏิบัติการ โครงการกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ครูต้องทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการฯ เพื่อพิจารณาและกำหนดจำนวนชั่วโมง ของแต่ละกิจกรรม ก่อนขออนุมัติโครงการกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

2.6) นิเทศติดตามการปฏิบัติงานในโครงการกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต เมื่อโครงการ ของผู้เรียนได้รับการอนุมัติแล้ว ผู้เรียนจะดำเนินงานตามโครงการฯ ดังกล่าว ครูต้องนิเทศตามโครงการนั้น ๆ

2.7) ดำเนินงานร่วมกับคณะกรรมการพิจารณาและประเมินผลการปฏิบัติโครงการกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ครูต้องทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการที่สถานศึกษาแต่งตั้ง และดำเนินงานร่วมกับคณะกรรมการนั้น ๆ ตามจำนวนชั่วโมงและความง่ายของโครงการ การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตจะต้องเป็นไปตามหลักการ วัตถุประสงค์ และเกณฑ์การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต พร้อมทั้งให้ถือว่าเป็นกิจกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายต่อ บุคคล ชุมชน และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ตาม ครูผู้รับผิดชอบผู้เรียนสามารถศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับเนื้อหา รายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหลักการและเหตุผล ประเภท ปรัชญา ความเชื่อพื้นฐาน วัตถุประสงค์และเกณฑ์การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ในเอกสาร “เกณฑ์การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอก โรงเรียน หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544”

การทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้เรียนจะต้องลงมือปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อพัฒนาตนเอง ครอบครัว และพัฒนาชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อม รวมแล้วไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง ทั้งนี้ผู้เรียนสามารถเลือกทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตจากขอบข่ายเนื้อหาดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี โดยพิจารณากิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนยึดมั่นในศาสนา และปลูกฝังค่านิยมที่ดีเพื่อดำรงรักษาไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม และประเพณีที่ดั้งเดิมของท้องถิ่นและของชาติ ได้แก่

1.1 กิจกรรมส่งเสริมการประกอบอาชีพในวันสำคัญทางศาสนา

1.2 กิจกรรมส่งเสริมการศึกษาหลักธรรมคำสอนของศาสนา

1.3 กิจกรรมส่งเสริมวันสำคัญของชาติ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันพ่อ วันแม่ วันเด็ก

วันครอบครัว วันผู้สูงอายุ วันรัฐธรรมนูญ วันสตรีสากล ฯลฯ

1.4 กิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ เช่น ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีการแต่งกายประจำท้องถิ่น และประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่น ตลอดจนการเล่น พื้นเมืองต่าง ๆ

2. กิจกรรมการพัฒนาชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยพิจารณา เลือกทำกิจกรรมที่มุ่งเน้น

การพัฒนา การบำเพ็ญประโยชน์เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม ทำให้ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อมดีขึ้นอย่างยั่งยืน ได้แก่

- 2.1 กิจกรรมชุดลอกคูคลอง ทางระบายน้ำในหมู่บ้าน
  - 2.2 กิจกรรมกำจัดขยะมูลฝอยในที่สาธารณะ
  - 2.3 กิจกรรมรักษาความสะอาด ถนน ทางเดินในหมู่บ้าน
  - 2.4 กิจกรรมปลูกต้นไม้ ดูแลรักษาสาธารณสมบัติ
  - 2.5 กิจกรรมสร้างทางเท้า ทางเดินหมู่บ้านกิจกรรมสร้างศาลาอเนกประสงค์
  - 2.6 กิจกรรมสร้างส้วมสาธารณะ
  - 2.7 กิจกรรมต่อต้านยาเสพติด อาสาสมัครป้องกันยาเสพติด
  - 2.8 กิจกรรมอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อม
  - 2.9 กิจกรรมเวทีชาวบ้าน
  - 2.10 กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย
  - 2.11 กิจกรรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
3. กิจกรรมสนับสนุนงานการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเกี่ยวกับการสนับสนุนงาน การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยพิจารณาเลือกทำกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เห็นความสำคัญ เกิดความรัก เกิดความผูกพัน และเป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษาจากระบบ ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อเป็นการสนับสนุน แต่ต้องลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาสนับสนุนงานการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยโดยแท้จริง ได้แก่

- 3.1 กิจกรรมรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือ
- 3.2 กิจกรรมประชาสัมพันธ์งานการศึกษาจากระบบและการศึกษาตาม

อัธยาศัย

- 3.3 กิจกรรมวันการศึกษาออกโรงเรียน

- 3.4 กิจกรรมวันที่ระลึกการรู้หนังสือ

- 3.5 กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ศูนย์การเรียนรู้

ชุมชน ศูนย์บริการสื่อห้องสมุดประชาชน แหล่งความรู้หมู่บ้าน หอกระจายข่าว ศูนย์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ฯลฯ

- 3.6 กิจกรรมสนับสนุนและพัฒนางานการศึกษาจากระบบและการศึกษาตาม

อัธยาศัย เพื่อพัฒนาอาชีพ

- 3.7 กิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนงานตามนโยบายรัฐบาลที่สำนักงานส่งเสริม

การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยขอความร่วมมือ

4.1.10 ขั้นตอนการทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

- 1) ผู้เรียนที่ยื่นคำร้องแสดงความจำนงขอทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต
- 2) แนบโครงการที่เขียนแล้ว พร้อมแบบคำร้อง แสดงความจำนง ขอทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อขออนุมัติโครงการต่อสถานศึกษา

โครงการประกอบด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1) ชื่อโครงการ

2.2) หลักการและเหตุผล

บอกเหตุผลและความจำเป็นหรือความสำคัญของโครงการ

2.3) วัตถุประสงค์

ระบุว่าโครงการนี้ทำเพื่ออะไร เกิดประโยชน์อย่างไร

2.4) ขั้นตอนการดำเนินงาน

บอกวิธีการทำงานว่าขั้นตอนอย่างไร ตั้งแต่เริ่มทำโครงการจนสิ้นสุด

โครงการ

2.5) สถานที่ดำเนินงาน

ระบุสถานที่ที่จะดำเนินการ

2.6) ระยะเวลา

ระบุว่า โครงการที่จะปฏิบัตินั้นเริ่มและสิ้นสุดวันใด

2.7) งบประมาณ

ตั้งงบประมาณหรือองค์ประกอบที่จะทำให้โครงการบรรลุผลสำเร็จตาม

วัตถุประสงค์และเป้าหมายเช่นวัสดุ แรงงาน

2.8) ผู้รับผิดชอบโครงการ

ระบุผู้รับผิดชอบโครงการว่ามีใครบ้าง ก็คน

2.9) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ระบุว่าการทำโครงการนั้น คาดว่าจะได้รับประโยชน์อะไรบ้าง

3) เมื่อสถานศึกษาอนุมัติโครงการแล้ว ให้ผู้เรียนนำโครงการดังกล่าวมา

ดำเนินงานโดยอยู่ในการกำกับดูแลของครู และคณะกรรมการ

4) เมื่อดำเนินงานเสร็จสิ้นแล้ว ก็ให้จัดทำรายงานการดำเนินงานต่อสถานศึกษา

เพื่อให้คณะกรรมการพิจารณาและประเมินผลการปฏิบัติงาน

4.1.11 การจัดหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่สถานศึกษานำไปใช้จัดการเรียนรู้นั้น ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ 5 สาระ คือ ทักษะการเรียนรู้ ความรู้พื้นฐานการประกอบอาชีพ ทักษะการดำเนินชีวิต และการพัฒนาสังคม โดยโครงสร้างหลักสูตรได้กำหนดจำนวนหน่วยกิตในแต่ละระดับ ทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือก ซึ่งผู้เรียนทุกคนต้องเรียนวิชาบังคับตามที่กำหนด สำหรับวิชาเลือกให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ ตามแผนการเรียนรู้เป็นรายบุคคล และ หรือกลุ่ม โดยเลือกเรียนในสาระการเรียนรู้ใดสาระการเรียนรู้หนึ่ง หรือหลาย สาระการเรียนรู้ ให้ครบจำนวนหน่วยกิตตามโครงสร้างหลักสูตรในแต่ละระดับ ตามความต้องการของผู้เรียน (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2553 : 8)

4.1.12 การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น ผู้บกพร่องในด้านต่าง ๆ ผู้มีความสามารถพิเศษ การศึกษาทางเลือกที่จัดโดยครอบครัวและองค์กรต่าง ๆ การจัดการศึกษาดังกล่าวสถานศึกษาสามารถปรับมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ตามความเหมาะสม

4.2 ด้านการแนะแนวการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

การจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการจัดการศึกษาเพื่อประชาชนทุกคน ให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาตามความสนใจ ความถนัด และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคมในปัจจุบัน รูปแบบวิธีการและกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จึงมีหลากหลายทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายให้ได้มากที่สุด

จากความหลากหลายของกลุ่มเป้าหมาย และกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยดังกล่าว จำเป็นจะต้องมีกระบวนการแนะแนวเข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนและประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ได้รู้จักตนเองอย่างทอ่งแท้ รู้จักชุมชนแวดล้อมอย่างลึกซึ้ง และมีข้อมูลข่าวสาร เพียงพอที่จะวิเคราะห์ และตัดสินใจกำหนดทางเลือกในการศึกษา การประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตของตนเองได้อย่างเหมาะสม เจริญก้าวหน้า และสามารถพึ่งพาตนเองได้

การแนะแนวเป็นกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่าง ระหว่างบุคคลสามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเสริมสร้างทักษะชีวิตวุฒิภาวะทางอารมณ์การสร้างสัมพันธ์ที่ดี

การแนะแนวว่า หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้เข้าใจตนเองเพื่อให้ตัดสินใจ
ศึกษาต่อและเลือกประกอบอาชีพปรับตัวเข้ากับสังคม ดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม
มีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น (กองพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน, 2546 : 36 - 37)

การแนะแนวการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หมายถึง กระบวนการที่
จัดขึ้นเพื่อช่วยให้ผู้เรียนหรือผู้รับบริการ รู้ถึงความสามารถ ความสนใจของตนเอง เข้าใจ
สิ่งแวดล้อม สามารถเลือกและตัดสินใจได้ว่าตนเองควรจะศึกษาด้านใด ประกอบอาชีพอะไร หรือ
ควรดำเนินชีวิตอย่างไรได้อย่างเหมาะสม และสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และ
มีความสำเร็จในชีวิต (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2553 :
64 - 65)

4.2.1 วัตถุประสงค์ เป้าหมาย

- 1) เพื่อป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคคล (Preventive Approach)
- 2) ช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (Curative Approach)
- 3) ส่งเสริมและพัฒนาบุคคล (Developmental Approach)

4.2.2 หลักการแนะแนว

- 1) การแนะแนวต้องจัดให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษา หรือการให้บริการ
โดยสอดแทรกอยู่ในกระบวนการเรียนการสอน หรือการให้บริการทุกกิจกรรม
- 2) การแนะแนวเป็นหน้าที่ของผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือผู้ให้บริการทุก
คนที่จะต้องดำเนินการร่วมกัน และมีการประสานกับผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก
สถานศึกษาทุกคน โดยเฉพาะชุมชน
- 3) การแนะแนวจะต้องจัดสำหรับผู้เรียนและผู้รับบริการทุกคนไม่ใช่จัดให้เฉพาะ
ผู้เรียนหรือผู้รับบริการที่มีปัญหาเท่านั้น และต้องจัดให้ครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา อาชีพ และ
บุคลิกภาพ
- 4) การแนะแนวต้องจัดอย่างต่อเนื่อง ควรมีแผนปฏิบัติการแนะแนวที่มีความ
สอดคล้องสัมพันธ์กับปัญหา ความต้องการในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต
- 5) การแนะแนวควรมีข้อมูลและสารสนเทศ ที่ใช้ในการแนะแนวทุกด้านตรงตาม
ความเป็นจริง และเป็นปัจจุบัน ซึ่งจะทำให้สามารถช่วยเหลือผู้เรียนหรือผู้รับบริการได้ตรงตาม
ต้องการ
- 6) การแนะแนวจะต้องสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนหรือผู้รับบริการนำตนเองและ
พึ่งตนเองได้

4.2.3 ขอบข่ายของการแนะแนวการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

1) ประเภทของ การแนะแนว แบ่งออกเป็น 3 ประเภท

1.1) แนะนำแนวทางการศึกษา (Education Guidance) การแนะแนวทางการศึกษา เป็นกระบวนการของการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทางด้านการศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนหรือผู้รับบริการทราบถึงแนวทางการเข้ารับการศึกษา แนวโน้มของการศึกษา โอกาสของการศึกษาในอนาคต ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนหรือผู้รับบริการ สามารถเลือกแนวทางการศึกษา ได้ อย่างเหมาะสมกับความสามารถทางสติปัญญา ความถนัด ความสนใจ ซึ่งจะส่งผลต่อการเลือก ประกอบอาชีพในอนาคต

1.2) แนะนำแนวทางอาชีพ (Vocational Guidance) การแนะแนวทางอาชีพ เป็นกระบวนการของการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกของงานอาชีพ แนวทางและโอกาสของการประกอบอาชีพแต่ละอาชีพ การแนะแนวทางอาชีพ จะช่วยให้ผู้เรียน ผู้รับบริการรู้จัก ศึกษาโลกของงานอาชีพ รู้จักเตรียมตัวทางด้านอาชีพ และช่วยให้ผู้เรียนหรือผู้รับบริการเลือกงาน อาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง สามารถวางแผนการประกอบอาชีพได้ ซึ่งจะทำให้ทำงานอาชีพได้ บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย และมีความสุขกับการทำงาน

1.3) การแนะแนวทางด้านสังคมส่วนตัว (Personal Social Guidance) การแนะแนวทางด้านสังคมส่วนตัว เป็นกระบวนการของการให้ความช่วยเหลือผู้เรียนหรือผู้รับบริการ ให้รู้จักปฏิบัติตนที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นผู้ที่มี สุขภาพกายและสุขภาพจิตดี มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง ราบรื่น รู้จักทำตนให้เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและบุคคลอื่น

2) บริการแนะแนว 5 บริการ

2.1) บริการศึกษาและรวบรวมข้อมูล (Individual Inventory Service) หมายถึง การศึกษาสำรวจ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียนทางด้านการศึกษา อาชีพ บุคลิกภาพ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และจัดระบบแล้วจะทำให้ผู้แนะแนวได้รู้จักผู้เรียน และสามารถให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม และพัฒนาได้อย่างถูกต้อง สามารถช่วยให้ผู้เรียนหรือ ผู้รับบริการเข้าใจตนเอง และยอมรับตนเอง

2.2) บริการสนเทศ (Information Service) หมายถึง การให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา เป็นกิจกรรมต่อเนื่องจากบริการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จะ ช่วยให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลข่าวสารความรู้ตรงกับความต้องการ ในการส่งเสริม พัฒนา ตลอดจน แก้ปัญหาอย่างเหมาะสม

2.3) บริการให้คำปรึกษา (Counseling Service) หมายถึง การให้ความช่วยเหลือ ความใกล้ชิด ความอบอุ่น ความมั่นใจ สติปัญญา ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจและเลือกได้อย่างฉลาด ถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพปัญหา ความต้องการ ความจำเป็น ซึ่งการให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นจะต้องมีข้อมูลที่ถูกต้อง ลึกซึ้งอย่างเพียงพอ

2.4) บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement Service) หมายถึง บริการที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำเนินการตามที่ตัดสินใจเลือกไว้ เช่น ได้เรียนในวิชาหรือประกอบอาชีพที่เลือกไว้ เป็นต้น

2.5) บริการติดตามและประเมินผล (Follow – up Service) จัดทำขึ้นเพื่อดำเนินการติดตามผลผู้เรียนภายหลังจากที่ได้รับบริการแนะแนวไปแล้วว่าได้ประโยชน์มากน้อยเพียงไร นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้จัดบริการแนะแนวได้ทราบว่าบริการต่าง ๆ ที่จัดขึ้นนั้น ได้ผลมากน้อยเพียงใด มีจุดเด่นอะไรบ้าง และมีจุดอ่อนที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

3) รูปแบบการให้บริการแนะแนว

3.1) การให้บริการทางโทรศัพท์

3.2) การให้บริการทางเครือข่าย Internet

3.3) การให้บริการโดยสื่อเอกสารและอิเล็กทรอนิกส์

3.4) การให้บริการโดยสื่อประชาสัมพันธ์

3.5) การให้บริการเป็นรายกลุ่ม-รายบุคคล

3.5.1) ศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำ (Guidance Center)

3.5.2) หน่วยงานแนะแนวเคลื่อนที่

จากความรู้เกี่ยวกับความหมายของการแนะแนวสรุปได้ว่าการแนะแนวหมายถึงการให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รู้ถึงความสามารถความสนใจของตนเองเข้าใจสิ่งแวดล้อมสามารถเลือกและตัดสินใจได้ว่าตนเองควรจะศึกษาด้านใดประกอบอาชีพอะไรควรดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมได้อย่างไรปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

4) ขั้นตอนการแนะแนว

4.1) ขั้นตอนของการแนะแนว

4.1.1) ขั้นตอนที่ 1 แนะนำเกี่ยวกับการศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตร

4.1.2) ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาข้อมูลที่สำคัญ

4.1.3) ขั้นตอนที่ 3 จัดทำแผนการเรียนรู้รายภาคร่วมกับนักศึกษา

4.2) กิจกรรมการแนะแนว

4.2.1) ให้คำปรึกษาและแนะแนวก่อนเรียน

4.2.2) ให้คำปรึกษาและแนะแนวระหว่างเรียน

4.2.3) ให้คำปรึกษาและแนะแนวหลังจบการศึกษาเพื่อการตัดสินใจศึกษา

ต่อ

4.3) แนวทางการดำเนินการแนะแนว

4.3.1) ประสานเครือข่ายเพื่อขอรับการสนับสนุนสื่อ

4.3.2) ทำแผนผังแผนภูมิขั้นตอนและวิธีการต่าง ๆ

4.3.3) ประสานภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือสถานประกอบการ

4.3.4) เชิญวิทยากรหรือผู้ทรงคุณวุฒิมาให้ความรู้คำแนะนำ

4.3.5) จัดทำผู้รับความคิดเห็นรับฟังปัญหาพร้อมตอบคำถาม

จากเนื้อหาสาระและความรู้เรื่องการแนะแนวสรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมการแนะแนว การศึกษานอกโรงเรียนมีจุดประสงค์เพื่อแนะนำชี้ช่องทางการบอกกล่าวให้ได้รับความรู้ความ เข้าใจและสามารถตัดสินใจสมัครขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษาและลงทะเบียนเรียนมีการแนะแนว ก่อนลงทะเบียนเรียนการแนะแนวระหว่างภาคเรียนและการแนะแนวเมื่อจบการศึกษา

4.3 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

4.3.1 การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551 ยึดหลักการ ดังนี้

1) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

2) พระราชบัญญัติการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พุทธศักราช

2551

3) หลักปรัชญา “คิดเป็น”

4.3.2 วิธีเรียน กศน. เป็นวิธีเรียนที่ผู้เรียน ต้องฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ใน สถานการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับเนื้อหาสาระในแต่ละรายวิชา รวมทั้งการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามสภาพความพร้อมและความต้องการของผู้เรียนโดยมีครูเป็นผู้ส่งเสริมและอำนวยความสะดวก ในการเรียนรู้และพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดหลักสูตร พร้อมทั้งมีการ ให้บริการแนะแนวหรือระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ด้วยการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ แนะนำและ ร่วมกับผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาให้กับผู้เรียน ซึ่งวิธีการเรียนรู้ตามหลักสูตร การศึกษานอกระบบระดับการศึกษขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังที่กล่าวมาแล้วเรียกว่า “วิธี เรียน กศน.” ซึ่งสามารถจัดการเรียนรู้ได้หลายรูปแบบ โดยพิจารณาจากปัจจัย ดังต่อไปนี้

1) ความพร้อม ความสนใจ และศักยภาพของผู้เรียน

2) ความพร้อมในการบริหารจัดการของสถานศึกษา

3) ความพร้อมและศักยภาพของครูผู้สอน

4) ความยากง่ายของเนื้อหารายวิชา

4.3.3 วิธีเรียน กศน. ตามตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่เหมาะสมกับผู้เรียน เช่น การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบทางไกล การเรียนรู้แบบชั้นเรียน และการเรียนรู้แบบอื่น ๆ ซึ่งในแต่ละรายวิชา ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือหลายรูปแบบก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานศึกษาด้วย

4.3.4 การเรียนรู้โดยแบบพบกลุ่ม

เป็นการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดให้ผู้เรียนมาพบกันโดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการให้เกิดกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้มีการอภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้และหาข้อสรุปร่วมกันทุกสัปดาห์ ครูจะต้องจัดให้มีการพบกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก ใช้เวลาในการพบกลุ่มอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง (สำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2553 : 26 - 28)

1) ข้อควรคำนึงในการเรียนรู้แบบพบกลุ่ม

1.1) จัดพบกลุ่มในรายวิชาที่ยากปานกลาง

1.2) เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับครู

1.3) ผู้เรียนมีการศึกษาค้นคว้างานเดี่ยว งานกลุ่ม ทำโครงการ

1.4) ครูจัดกระบวนการกลุ่มที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดแทรกกระบวนการ

คิดเป็น ให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์ ในแต่ละรายวิชาที่เชื่อมโยงสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงและอาจสอนเพิ่มเติมในบางเนื้อหาที่ผู้เรียนต้องการ

1.5) มีการสอบย่อย (QUIZ)

1.6) พบกลุ่มสัปดาห์ละ 3 ชม. เป็นอย่างน้อย แต่ถ้าสามารถจัดเวลาพบกลุ่มได้

มากขึ้นจะมีประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง

2) การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม ควรดำเนินการ ดังนี้

2.1) การนำเสนอผลจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองหรืองานกลุ่มโดยผู้เรียน ซึ่งเป็นการทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมายจากการพบกลุ่มสัปดาห์ที่แล้ว ครูทำหน้าที่กระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และสรุปองค์ความรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนและครู

2.2) การจัดการเรียนการสอนตามสาระการเรียนรู้ที่ได้วางแผนร่วมกันไว้แล้ว ระหว่างครูและผู้เรียน โดยครูเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ เพิ่มเติมความรู้หรือเนื้อหาสาระที่จำเป็น ที่ผู้เรียนยังไม่เข้าใจและต้องการจะเรียนรู้ โดยอาจสอนเพิ่มเติมในบางเนื้อหาที่ผู้เรียนต้องการ หรือ

จัดสอนเสริมนอกเหนือจากเวลาพบกลุ่ม (โดยเฉพาะในเนื้อหาที่ยากที่ผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์)

2.3) การนำเสนอโครงการ โดยผู้เรียนนำเสนอความคิด และความก้าวหน้าในการทำโครงการต่อกลุ่มใหญ่ เพื่อให้ผู้เรียนคนอื่นและครูช่วยกันวิเคราะห์ ชักถามให้ข้อเสนอแนะ คำแนะนำทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการต่อยอดทางความคิดและนำไปสู่การพัฒนาโครงการในสัปดาห์ต่อไป การนำเสนอโครงการเช่นนี้จะเป็นอย่างต่อเนื่องทุกครั้งที่พบกลุ่มจนสิ้นสุดภาคเรียน

2.4) การสอบย่อย (QUIZ) เป็นการทดสอบความรู้ความเข้าใจสาระเนื้อหา โดยครูและสถานศึกษาเป็นผู้จัดทำข้อทดสอบย่อย ในลักษณะ ถาม-ตอบ (QUIZ) ให้ผู้เรียนตอบคำถามแบบเขียนสั้น ๆ ในลักษณะการสรุปความคิดรวบยอด ที่เป็นความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาในรายวิชานั้น ของตัวผู้เรียนเอง

2.5) การฝึกกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ “คิดเป็น” ให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อ เช่น สถานการณ์จริง ข่าว นสพ. บทความ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาที่กำลังเรียนรู้ ครูทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้น เสริมแรง ใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมให้ผู้เรียนทุกคนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันตลอดช่วงเวลากการพบกลุ่ม โดยครูควรตั้งคำถามปลายเปิดให้ผู้เรียนได้คิด ร่วมอภิปรายเพื่อหาคำตอบจากประเด็นปัญหา และพยายามเชื่อมโยงเรื่องที่เรียนรู้จากรายวิชานั้นเข้าสู่วิถีชีวิตของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มองเห็นประโยชน์จากการมาพบกลุ่ม

2.6) การฝึกให้ผู้เรียนได้แสดงออกเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ เช่น การนำเสนองานประกอบการใช้สื่อ การฝึกพูดในโอกาสต่าง ๆ การใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง การฟังและการจับประเด็นสำคัญ การพูด การเขียนเพื่อสรุปใจความสำคัญ ฯลฯ

2.7) การวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง เป็นการกำหนดข้อตกลงร่วมกันในกลุ่มการนัดหมายกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้เรียนต้องทำระหว่างสัปดาห์ รวมทั้งการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ครูจะต้องเน้นย้ำให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าตามแผนการเรียนรู้ที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ โดยเน้นเป็นพิเศษสำหรับผู้ที่จะมานำเสนอสัปดาห์ต่อไป และกำหนดภารกิจสำหรับผู้เรียนคนอื่น ๆ ด้วย

2.8) การติดตามและช่วยเหลือ อาจใช้กระบวนการติดตามช่วยเหลือโดยเพื่อนกลุ่มเพื่อนจัดให้มีการปรึกษาหารือกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน หรือใช้ระบบหัวหน้ากลุ่มผู้เรียน

4.3.5 การจัดการเรียนรู้โดยกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง

เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผู้เรียนที่ถือว่าเป็นผู้ที่มี วุฒิภาวะ มีความรับผิดชอบมีประสบการณ์และมีข้อจำกัดในการทำงานและการประกอบอาชีพ ดังนี้ การจัด

กิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่องจึงใช้หลักการเรียนด้วยตนเอง โดยผู้เรียนศึกษาค้นคว้า หรือเรียนรู้ด้วยตนเอง ในหัวข้อที่ไม่ยากเกินไปในลักษณะกลุ่ม หรือรายบุคคลและอยู่ในวิสัยที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองได้ มีการจัดบันทึกหรือเรียบเรียงความรู้ที่ได้อ่าน ซึ่งถือว่าเป็นหลักฐานหรือร่องรอยของการเรียนรู้ ผู้เรียนอาจจัดบันทึกลงสมุดหรือทำเป็นแฟ้มสะสมงานในแต่ละหมวดวิชาของผู้เรียน แต่ละคน หรือแต่ละกลุ่ม ซึ่งเป็นการทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย โดยผู้เรียนจะศึกษาค้นคว้า ต่อเนื่อง จัดบันทึก และนำเสนอในการพบกลุ่ม เน้นเติมเต็มความรู้ซึ่งกันและกัน ผู้เรียนจะใช้เวลา สัปดาห์ละประมาณ 15 – 20 ชั่วโมง เพื่อการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย

1) กิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง มีจุดประสงค์สำคัญดังนี้

- 1.1) ฝึกให้ผู้เรียนรับผิดชอบและรู้จักแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ด้วยตนเอง
- 1.2) ฝึกให้ผู้เรียนมีนิสัยใฝ่รู้และรู้จักวิเคราะห์ กำหนดเป้าหมายความต้องการของตนเอง ในการแสวงหาความรู้
- 1.3) ฝึกผู้เรียนให้จัดบันทึก เรียบเรียงและสรุปความรู้ที่ตนได้ศึกษาค้นคว้า อย่างเป็นระบบ
- 1.4) ปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน การศึกษาค้นคว้า อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

2). การแนะนำ ประสานงาน จัดสื่อและแหล่งเรียนรู้ โดยเมื่อวางแผนการเรียนรู้ กำหนดประเด็นให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเองแล้ว ครูจะต้องเป็นผู้แนะนำ หรือประสานงาน หรือช่วยเหลือในการจัดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้า ซึ่งสื่อและแหล่งเรียนรู้นั้นมีหลากหลายทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ (แบบเรียน หนังสือ เอกสารของหน่วยงานต่าง ๆ) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (รายการวิทยุ เทปเสียง รายการโทรทัศน์ วีดีทัศน์) สื่อคอมพิวเตอร์ (ซีดีรอม รวมทั้งอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่รวมความรู้และข้อมูลมากมาย) นอกจากนี้ยังมีแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน (แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่ ผู้รู้ ภูมิปัญญา เจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ และแหล่งการเรียนรู้ประเภทสถานที่ ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ห้องสมุดประชาชน ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยาน ไร่ นา ป่าเขา ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ) สื่อและแหล่งเรียนรู้เหล่านี้ ครู กศน. จะต้องรอบรู้และนำมาใช้เพื่อจัด การเรียนการสอนอย่างชาญฉลาดเพื่อให้ผู้เรียนทุกคน เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างได้ ผลดี

3). การจัดบันทึก เรียบเรียงผลการเรียนด้วยตนเอง โดยครูต้องเน้นย้ำให้ผู้เรียน จัดบันทึกหรือเขียนด้วยลายมือตนเองในเรื่องที่ ไปศึกษาค้นคว้า ให้ผู้เรียนจดไว้อย่างเรียบร้อย เป็นระบบด้วยตนเองเพื่อความสะดวก ในการนำเสนอในกลุ่ม โดยผู้เรียนอาจจดลงสมุดหรือจัดทำ

เป็นแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ของแต่ละหมวดวิชาที่ลงทะเบียน สมุดที่จดบันทึก ผลการเรียนรู้ หรือแฟ้มสะสมงานนี้ ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลการเรียนรู้ด้วย

4). การนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายต่อกลุ่ม ส่วนนี้ มีสิ่งที่ครูต้องให้ความสำคัญ 3 เรื่อง คือ

4.1) ผู้ที่นำเสนอ ครูต้องเน้นย้ำให้ผู้นำเสนอเตรียมตัวอย่างดี โดยเรียบเรียงความคิด เตรียมขั้นตอนการนำเสนอและนำเสนออย่างชัดเจน ครูต้องกระตุ้นให้มีการอภิปราย ชักถาม และให้ผู้นำเสนอตอบข้อสงสัยของเพื่อน ๆ ได้ หรือให้ผู้เรียนคนอื่นช่วยตอบ

4.2) ผู้เรียนที่รับฟัง ต้องตั้งใจฟัง จดบันทึก และร่วมอภิปราย ชักถาม เพื่อให้เข้าใจเรื่องนั้นอย่างชัดเจน

4.3) ครูจะต้องดูแลให้การนำเสนอเป็นไปอย่างได้ผล โดยฟังการนำเสนออย่างตั้งใจ กระตุ้นเสริมแรง ดูแลผู้เรียนคนอื่น ๆ ให้สนใจในการนำเสนอ ให้ทุกคนได้มีโอกาสซักถาม เพิ่มเติมความเห็นอย่างทั่วถึง ทำให้ช่วงเวลากำหนดการนำเสนอเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวาและมีคุณค่า พฤติกรรมต่าง ๆ ช่วงเวลานี้ถือว่าเป็นส่วนสำคัญของการประเมินเพื่อปรับปรุงแก้ไขและทำให้เกิดความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ

4.3.6 การจัดการเรียนรู้โดยการทำโครงการ

1) “โครงการ” (Project) คือ แผนงาน หรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนร่วมกันกำหนดขึ้นตามความสนใจ ความต้องการ และนำไปสู่การค้นคว้าทดลอง และลงมือปฏิบัติจริงในแต่ละภาคเรียน ผลจากการทำโครงการคือ ผลผลิตที่เป็นองค์ความรู้ตามหมวดวิชานั้น หรือผลงานที่เป็นประโยชน์โดยมีการบูรณาการสาระอื่น ๆ ที่จำเป็นและสอดคล้องกัน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการทำโครงการนั้น เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ให้การยอมรับผู้เรียนในลักษณะของผู้ที่มีวุฒิภาวะ มีความรับผิดชอบ โดยมีความเชื่อว่าผู้เรียนจะมีแรงจูงใจและเรียนได้ดีเมื่อได้เรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจ ก่อให้เกิดประโยชน์และนำไปใช้ได้ทันที การเรียนรู้โดยการทำโครงการส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้ริเริ่ม กำหนดสิ่งที่ต้องการเรียนรู้และทำในสิ่งที่สนใจเรียนจากการปฏิบัติจริง โดยสอดแทรกบูรณาการสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและศึกษาหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการทำโครงการใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ในกลุ่มเพื่อต่อยอดทางความคิด และนำไปสู่การปฏิบัติโครงการจนสิ้นภาคเรียน กระบวนการทำโครงการจึงเป็นลักษณะของการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการ “คิด ทำ จำ แก้ปัญหา และพัฒนา”

2) การเรียนโดย “โครงการ” เป็นการเรียนโดยใช้ความรู้ในหมวดวิชาหรือบูรณาการเนื้อหาต่าง ๆ ที่จำเป็น โดยมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ และอำนวยความสะดวกในการ

เรียนรู้ และกระตุ้นเสริมแรงให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่ม

2.1) ประโยชน์ของการเรียนรู้จากการทำโครงการ

2.1.1) ผู้เรียนมีอิสระในการคิดริเริ่มโครงการที่ตรงกับความต้องการ ความสนใจของตนเองเป็นการเรียนอย่างมีความหมาย เชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์ของผู้เรียน

2.1.2) ผู้เรียนใช้ทักษะการเรียนรู้ที่สูงขึ้น และหลากหลาย มีการคิดริเริ่ม การวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ การสังเกต การบันทึกผลการเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้า ลงมือปฏิบัติ และสร้างข้อสรุป

2.1.3) สร้างกัลยาณมิตรในกลุ่มผู้เรียน โดยฝึกการนำเสนอ รับฟังและให้

ข้อเสนอแนะ

2.1.4) เรื่องที่เรียนเป็นของจริง เป็นการเรียนที่นำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที

2.1.5) ผู้เรียนรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองและเป็นเจ้าของโครงการ

เรียนรู้

2.2) ขั้นตอนและกระบวนการเรียนรู้โดยการทำโครงการ การเรียนรู้ใน

ลักษณะของ “โครงการ” มีขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.2.1) ขั้นตอนที่ 1 : การคิดริเริ่มโครงการ ผู้เรียนทุกคนต้องเป็นผู้คิดริเริ่มโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง มีความสนใจและต้องการที่จะทำโดยให้ศิษย์วิเคราะห์ หมวดวิชาที่ลงทะเบียนเรียน ผู้เรียนอาจจะต้องถามตัวเองด้วยคำถามต่าง ๆ เช่น

(1) ตนเองมีความสนใจและต้องการทำโครงการอะไร อาจเป็นโครงการในหมวดวิชานั้น หรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ งานพัฒนาชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม โครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิต และอื่น ๆ

(2) โครงการนั้นมีประโยชน์อย่างไร อาจจะเป็นโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองทางด้านความรู้ พัฒนาอาชีพ การมีอาชีพรายได้ หรือโครงการที่จะเกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมหรือช่วยพัฒนาสภาพแวดล้อม

(3) โครงการนั้นต้องใช้ความรู้ในเรื่องใดบ้าง โดยพิจารณาว่าเกี่ยวข้องกับหมวดวิชาที่ลงทะเบียนเรื่องใด คาดว่าเกี่ยวข้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ใดบ้าง และต้องศึกษาหาความรู้อะไรบ้าง อีก จากแหล่งความรู้ที่ได้จากผู้รู้ ผู้ชำนาญการ หรือภูมิปัญญาใด

(4) เราต้องการทำโครงการนั้นกับใครบ้าง เราอาจมีข้อจำกัดเช่น เรื่องของเวลา หรือความสนใจ จึงทำโครงการเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กับเพื่อนที่สนใจเหมือนกัน หรือทำงานกลุ่มที่มีจำนวนคนมากขึ้น

(5) โครงการนี้ริเริ่มขึ้นมาใหม่ หรือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมที่มีอยู่ในชุมชน หากเป็นโครงการใหม่ ในหมวดวิชานั้น ๆ ผู้เรียนต้องศึกษาสาระของหมวดวิชาโดยรวม

แล้วพิจารณาว่าสนใจจะทำเรื่องอะไรที่เกี่ยวข้องบ้าง แล้วศึกษาลงลึกเรื่องนั้น นอกจากนี้ผู้เรียน
 ยังอาจเข้าร่วมกิจกรรมที่มีในชุมชนที่ตนสนใจ เช่น กิจกรรมทางด้านอาชีพ การพัฒนาชุมชน และ
 สังคม โดยนำสาระในหมวดวิชาที่เกี่ยวข้องไปใช้เสริม หรือบูรณาการเข้าด้วยกันในโครงการ

2.2.2) ขั้นตอนที่ 2 : ขั้นตอนการลงมือปฏิบัติ พัฒนาโครงการ

(1) การลงมือทำโครงการ ผู้เรียนในกลุ่มทุกคนต้องร่วมมือกัน มีความ
 รับผิดชอบในการทำโครงการตามที่ได้วางแผนไว้ การลงมือปฏิบัติครอบคลุมการศึกษาค้นคว้าหา
 ความรู้ เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำโครงการ เช่น ศึกษาเรื่องการปลูกสับปะรด ผู้เรียนก็อ่านหนังสือ
 หรือสอบถามผู้รู้และลงมือปลูกจริงหรือการเข้าร่วม “โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์”
 การศึกษาหาความรู้และเข้าร่วมทำงานในโครงการนี้จริง หรือโครงการที่ลงลึกในสาระการเรียนรู้
 ตามหมวดวิชา โดยมีการบันทึกผลการทำงานทุกขั้นตอน

(2) การนำเสนอโครงการในกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้เรียนจะต้อง
 ใช้การสังเกต บันทึกผลการเรียนจากการทำโครงการ และนำเสนอผลการปฏิบัติโครงการกับกลุ่ม
 ผู้เรียนในทุกสัปดาห์ตลอดภาคเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มผู้เรียนและครู การเสนอ
 โครงการในช่วงแรกเป็นการเสนอความคิดในการทำโครงการในสัปดาห์ต่อ ๆ ไป เป็นการนำเสนอ
 ผลการปฏิบัติเพื่อให้คนอื่นช่วยมอง ช่วยให้ความคิดเห็นเพิ่มเติม อาจเป็นการเสนอความก้าวหน้า
 พร้อมความพึงพอใจหรือปัญหาอุปสรรคเป็นการนำปัญหาที่พบจากการปฏิบัติ มาเล่าสู่กันฟัง
 ความคิด เกิดการต่อยอดทางความคิดของกันและกัน ช่วยให้เกิดความคิดใหม่หรือแสวงหา
 ทางเลือกใหม่ ที่จะทำต่อไปเป็นการฝึกการรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างจากคนอื่น

ในการนำเสนอ ผู้เรียนจะต้องเตรียมตัวอย่างดี นำเสนออย่างชัดเจนถึง
 ความก้าวหน้าในการปฏิบัติโครงการของตน การนำเสนออาจใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อช่วยให้น่าสนใจ
 และมีความชัดเจน ผู้เรียนอาจนำเสนอ เป็นสื่อของจริง ภาพถ่าย ภาพวาด อาจเสนอโดยใช้
 สื่อคอมพิวเตอร์ตาม que ผู้เรียนจะสามารถทำได้ ประการสำคัญผู้เรียนจะต้องบันทึกกระบวนการ
 เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง อาจเป็นการจดบันทึกหรือใช้เทคโนโลยี ควรบันทึกการเรียนรู้ การทำ
 โครงการอย่างต่อเนื่อง

2.2.3) ขั้นตอนที่ 3 : การสรุปผลการทำโครงการ เนื่องจากการทำ
 โครงการเป็นกระบวนการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติที่ผู้เรียนทำอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนจำเป็นต้อง
 สรุปผลการทำโครงการอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพิจารณาผลการเรียนรู้ของ
 ตนเอง และอาจนำไปเผยแพร่ต่อไป เช่น จัดนิทรรศการ หรือจัดพิมพ์เผยแพร่

4.3.7 การจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนเสริม

การสอนเสริม มีความจำเป็นสำหรับการจัดการเรียนรู้ เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้มากขึ้น เนื่องจากมีสาระการเรียนรู้ที่ยากและซับซ้อนและระยะเวลาเรียนที่ค่อนข้าง จำกัด ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเข้าใจได้ จึงมีความจำเป็นจะต้องสอนเสริมในบางหมวดวิชาและบางสาระการเรียนรู้ที่มีความยาก และซับซ้อน เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ โดยทั้งผู้เรียนและครูร่วมกันวางแผน การสอนเสริม โดยเชิญวิทยากรซึ่งเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน ผู้รู้ ผู้ชำนาญในเรื่องนั้น เช่น ครู อาจารย์ ที่เกษียณอายุแล้ว เจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ เป็นผู้สอนเสริมหรือใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบการสอน การสอนเช่นนี้จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาที่ยากได้ดีขึ้น ช่วงเวลาและสถานที่ในการสอนเสริมเป็นไปตามแผนที่ร่วมกันกำหนดไว้ใช้เวลาที่ เหมาะสม ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่นอกเหนือจากเวลาพบกลุ่มในข้อ 1

1) วัตถุประสงค์ของการสอนเสริม

1.1) เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน มุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้แก่ผู้เรียนให้สูงขึ้น

1.2) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ ของหมวดวิชาที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและไม่อาจศึกษาได้ด้วยตนเอง ในหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ

1.3) เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาหาความรู้จากวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะสาขาวิชา

1.4) เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าร่วมของประชาชนในการเข้ามาเป็นวิทยากรสอนเสริมในรูปแบบอาสาสมัคร

2) วิธีการดำเนินการสอนเสริม ควรทำดังนี้

2.1) ครูและผู้เรียนวางแผนและปรึกษาหารืออันเกี่ยวกับรายละเอียดของหมวดวิชา และสาระการเรียนรู้ที่จะจัดสอนเสริม

2.2) ครูและผู้เรียนร่วมกันกำหนดวัน เวลา สถานที่ หมวดวิชา และสาระการเรียนรู้ และจัดทำแผน หรือปฏิทินการสอนเสริม

2.3) ประสานเชิญวิทยากรหรืออาสาสมัคร หรือจัดหาวีดิทัศน์การสอนเสริมในสาขาวิชาเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ที่จะสอนเสริม

2.4) จัดเตรียมสื่อหรืออุปกรณ์ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่วิทยากร หรืออาสาสมัครในการสอนเสริม

2.5) วิทยากรสอนเสริมตามวันเวลาที่กำหนด

2.6) ผู้เรียนเข้ารับการสอนเสริม และบันทึกร่องรอยการเรียนรู้ในสมุดบันทึก

2.7) ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมหรือทำแบบฝึกหัดตามที่วิทยากรกำหนด การสอนเสริม เป็นการรวมกลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาในสาระการเรียนรู้ที่ยังยากซับซ้อน ในแต่ละหมวดวิชา โดยสามารถเชิญวิทยากร สื่อวีดิทัศน์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ มาเติมเต็มความรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งสามารถทำได้ในกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย ตามความเหมาะสมและความต้องการของผู้เรียน

4.3.8 การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) เป็นกิจกรรมที่เป็นองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่ง ในโครงสร้าง ที่กำหนดไว้ในหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียน หลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นกิจกรรมที่เป็นเงื่อนไขที่ผู้เรียนทุกคนต้องทำก่อนการจบ หลักสูตร โดยผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมดังกล่าวสะสมได้ทุกภาคเรียนหรือภาคเรียนเดียว ในกรณีที่ผู้เรียนมีการเทียบโอนผลการเรียนและใช้เวลาเรียน เพียงภาคเรียนเดียว รวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง และผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก

1) วัตถุประสงค์

1.1) เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้กระบวนการกลุ่ม ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์โดยฝึกทักษะความมีเหตุผล การคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

1.2) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง ครอบครัวยุคน และสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดความรู้สึกร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว ชุมชน สังคม อย่างแน่นแฟ้น รวมทั้ง มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

1.3) เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้ผู้เรียน ผู้เรียนทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

2) การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

2.1) ครูจัดประชุมชี้แจงผู้เรียนให้เข้าใจกระบวนการจัดทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

2.2) ครูร่วมกับผู้เรียนจัดทำแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ครบถ้วน และในภาคปฏิบัติสามารถดำเนินการภายใต้ขอบข่ายเนื้อหา ดังนี้

2.2.1) กิจกรรมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี

กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี โดยพิจารณากิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนยึดมั่นในศาสนาและปลูกฝังค่านิยมที่ดี เพื่อดำรงรักษาไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมและประเพณี ที่ดีงามของท้องถิ่นและของชาติ

2.2.2) กิจกรรมการพัฒนาชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยพิจารณาเลือกทำกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนา การบำเพ็ญประโยชน์ เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม ทำให้ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อมดีขึ้นอย่างยั่งยืน

2.2.3) กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เกี่ยวกับการสนับสนุนงานการศึกษาของโรงเรียน โดยพิจารณาเลือกทำกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เห็นความสำคัญ เกิดความรัก ความผูกพัน และเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา นอกโรงเรียน ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อเป็นการสนับสนุน แต่ต้องลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาสนับสนุนงานการศึกษาของโรงเรียนโดยแท้จริง

2.2.4) ผู้เรียนรวมกลุ่มเขียนโครงการและเสนอขออนุมัติต่อสถานศึกษา ทั้งนี้โดยมีครูผู้รับผิดชอบเป็นที่ปรึกษาโครงการ

2.2.5) ครูต้องเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำในการวางแผนการประสานงานการแก้ไขปัญหา ในการปฏิบัติการจัดทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตในภาคการปฏิบัติของผู้เรียน

2.2.6) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณา และประเมินผลการปฏิบัติการโครงการกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ครูต้องทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการฯ เพื่อพิจารณาและกำหนดจำนวนชั่วโมง ของแต่ละกิจกรรม ก่อนขออนุมัติโครงการกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

2.2.7) นิเทศติดตามการปฏิบัติงานในโครงการกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต เมื่อโครงการ ของผู้เรียนได้รับการอนุมัติแล้ว ผู้เรียนจะดำเนินงานตามโครงการฯ ดังกล่าว ครูต้องนิเทศตามโครงการนั้น ๆ

2.2.8) ดำเนินงานร่วมกับคณะกรรมการพิจารณาและประเมินผลการปฏิบัติการโครงการกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ครูต้องทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการที่สถานศึกษาแต่งตั้ง และดำเนินงานร่วมกับคณะกรรมการนั้น ๆ ตามจำนวนชั่วโมงและความยากง่ายของโครงการ การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตจะต้องเป็นไปตามหลักการ วัตถุประสงค์ และเกณฑ์การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต พร้อมทั้งให้ถือว่าเป็นกิจกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายต่อบุคคล ชุมชน และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ตาม ครูผู้รับผิดชอบผู้เรียนสามารถศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับเนื้อหาสาระแยกต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหลักการและเหตุผล ประเภท ปรัชญา ความเชื่อพื้นฐาน วัตถุประสงค์และเกณฑ์การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ในเอกสาร “เกณฑ์การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียน หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544”

3) การทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้เรียนจะต้องลงมือปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อพัฒนาตนเอง ครอบครัว และพัฒนาชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อม รวมแล้วไม่

น้อยกว่า 100 ชั่วโมง ทั้งนี้ผู้เรียนสามารถเลือกทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตจากขอบข่าย
เนื้อหาดังต่อไปนี้

3.1) กิจกรรมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และประเพณี

กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี โดย
พิจารณากิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนยึดมั่นในศาสนา และปลูกฝังค่านิยมที่ดีเพื่อดำรงรักษาไว้ซึ่ง
ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีที่ดั้งเดิมของท้องถิ่นและของชาติ ได้แก่

3.1.1) กิจกรรมส่งเสริมการประกอบอาชีพในวันสำคัญทางศาสนา

3.1.2) กิจกรรมส่งเสริมการศึกษาหลักธรรมคำสอนของศาสนา

3.1.3) กิจกรรมส่งเสริมวันสำคัญของชาติ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันพ่อ วันแม่
วันเด็ก วันครอบครัว วันผู้สูงอายุ วันรัฐธรรมนูญ วันสตรีสากล ฯลฯ

3.1.4) กิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีอันดั้งเดิมของท้องถิ่นและ
ของชาติ เช่น ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีการแต่งกายประจำท้องถิ่น และ
ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่น ตลอดจนการเล่น พื้นเมืองต่าง ๆ

3.2) กิจกรรมการพัฒนาชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน สังคมและ
สิ่งแวดล้อม โดยพิจารณา เลือกทำกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนา การบำเพ็ญประโยชน์เพื่อแก้ไข
ปัญหาของชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม ทำให้ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อมดีขึ้นอย่างยั่งยืน
ได้แก่

3.2.1) กิจกรรมขุดลอกคูคลอง ทางระบายน้ำในหมู่บ้าน

3.2.2) กิจกรรมกำจัดขยะมูลฝอยในที่สาธารณะ

3.2.3) กิจกรรมรักษาความสะอาด ถนน ทางเดินในหมู่บ้าน

3.2.4) กิจกรรมปลูกต้นไม้ ดูแลรักษาสาธารณสุขสมบัติ

3.2.5) กิจกรรมสร้างทางเท้า ทางเดินหมู่บ้าน

3.2.6) กิจกรรมสร้างศาลาอเนกประสงค์

3.2.7) กิจกรรมสร้างส้วมสาธารณะ

3.2.8) กิจกรรมต่อต้านยาเสพติด อาสาสมัครป้องกันยาเสพติด

3.2.9) กิจกรรมอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อม

3.2.10) กิจกรรมเวทีชาวบ้าน

3.2.11) กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย

3.2.12) กิจกรรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ฯลฯ

3.3) กิจกรรมสนับสนุนงานการศึกษาในระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเกี่ยวกับการสนับสนุนงาน การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย โดยพิจารณาเลือกทำกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เห็นความสำคัญ เกิดความรัก เกิดความผูกพัน และเป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษานอกระบบ ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่าย เพื่อเป็นการสนับสนุน แต่ต้องลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาสนับสนุนงานการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยโดยแท้จริง ได้แก่

3.3.1) กิจกรรมรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือ

3.3.2) กิจกรรมประชาสัมพันธ์งานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม

อัธยาศัย

3.3.3) กิจกรรมวันการศึกษานอกโรงเรียน

3.3.4) กิจกรรมวันที่ระลึกการรู้หนังสือ

3.3.5) กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน ศูนย์บริการสื่อห้องสมุดประชาชน แหล่งความรู้หมู่บ้าน หอกระจายข่าว ศูนย์วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ฯลฯ

3.3.6) กิจกรรมสนับสนุนและพัฒนางานการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาอาชีพ

3.3.7) กิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนงานตามนโยบายรัฐบาลที่สำนักงานส่งเสริม

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยขอความร่วมมือ

4) ขั้นตอนการทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

4.1) ผู้เรียนที่ยื่นคำร้องแสดงความจำนงขอทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

4.2) แนบโครงการที่เขียนแล้ว พร้อมแบบคำร้อง แสดงความจำนง ขอทำ

กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อขออนุมัติโครงการต่อสถานศึกษา

โครงการประกอบด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.1 ชื่อโครงการ

4.2.2 หลักการและเหตุผล

บอกเหตุผลและความจำเป็นหรือความสำคัญของโครงการ

4.2.3 วัตถุประสงค์

ระบุว่าโครงการนี้ทำเพื่ออะไร เกิดประโยชน์อย่างไร

4.2.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน

บอกวิธีการทำงานว่าขั้นตอนอย่างไร ตั้งแต่เริ่มทำโครงการจนสิ้นสุด

โครงการ

4.2.5 สถานที่ดำเนินงาน

ระบุสถานที่ที่จะดำเนินการ

4.2.6 ระยะเวลา

ระบุว่า โครงการที่จะปฏิบัตินั้นเริ่มและสิ้นสุดวันใด

4.2.7 งบประมาณ

ตั้งงบประมาณหรือองค์ประกอบที่จะทำให้โครงการบรรลุผลสำเร็จตาม

วัตถุประสงค์และเป้าหมาย เช่น วัสดุ แรงงาน

4.2.8 ผู้รับผิดชอบโครงการ

ระบุผู้รับผิดชอบโครงการว่ามีใครบ้าง ก็คน

4.2.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ระบุว่าจากการทำโครงการนั้น คาดว่าจะได้รับประโยชน์อะไรบ้าง

4.3) เมื่อสถานศึกษาอนุมัติโครงการแล้ว ให้ผู้เรียนนำโครงการดังกล่าวมา

ดำเนินงานโดยอยู่ในการกำกับดูแลของครู และคณะกรรมการ

4.4) เมื่อดำเนินงานเสร็จสิ้นแล้ว ก็ให้จัดทำรายงานการดำเนินงานต่อ

สถานศึกษา เพื่อให้คณะกรรมการพิจารณาและประเมินผลการปฏิบัติงาน

5) การเรียนรู้ด้วยตนเอง

เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนกำหนดแผนการเรียนรู้ของตนเองให้สอดคล้องกับรายวิชาที่ลงทะเบียนเรียน โดยระบุว่ากระบวนการเรียนรู้แต่ละครั้งเกิดขึ้นได้อย่างไร เรียนรู้ด้วยวิธีการใด มีขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบอย่างไร และมีครูเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำในการศึกษาหาความรู้จากสื่อต่าง (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2553 :28-31)

6) ลักษณะของผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง

6.1) มีความสนใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่ได้เกิดจากการบังคับ

6.2) ใช้ตนเองเป็นแหล่งข้อมูล นั่นคือผู้เรียนสามารถบอกได้ว่าสิ่งที่ตนจะเรียนคืออะไร รู้ว่าทักษะและข้อมูลที่ต้องการหรือจำเป็นต้องใช้มีอะไรบ้าง สามารถกำหนดเป้าหมาย

วิธีการรวบรวมข้อมูลที่ต้องการ และวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ ผู้เรียนรู้ถึงความสามารถของตนเอง ตัดสินใจได้ มีการรับผิดชอบต่อหน้าที่และบทบาทในการเป็นผู้เรียนที่ดี

6.3) รู้ “วิธีการที่จะเรียน” นั่นคือ ผู้เรียนควรทราบขั้นตอนในการเรียนรู้ด้วยตนเองว่าจะไปสู่จุดที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร

6.4) มีบุคลิกภาพเชิงบวก มีแรงจูงใจ และการเรียนแบบร่วมมือกับเพื่อนหรือ

บุคคลอื่น

6.5) มีระบบการเรียน รู้จักประยุกต์การเรียนรู้และสนุกสนานกับกระบวนการเรียน

6.6) มีการเรียนจากข้อผิดพลาดและความสำเร็จ มีการประเมินตนเองและเข้าใจถึงศักยภาพของตนเอง

6.7) มีความพยายามในการหาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อหาคำตอบ รู้จักประยุกต์ความรู้ที่ได้จากการเรียนไปใช้กับสถานการณ์ของแต่ละบุคคล และหาโอกาสในการพัฒนา ค้นหาข้อมูลเพื่อแก้ปัญหา

6.8) มีการชี้แนะ การอภิปรายในห้องเรียน การแสดงความคิดเห็นส่วนตัวและการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากผู้สอน

6.9) มีการรวบรวมข้อมูลจากการได้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและมีวิธีการนำข้อมูลที่ได้ไปใช้

7) ข้อควรคำนึงในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

7.1) ผู้เรียนมีความสนใจ มีความพร้อม ศึกษาวิธีการเรียนให้เข้าใจขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองและมีความรับผิดชอบ

7.2) ผู้เรียนกำหนดแผนการเรียนรู้รายบุคคลให้สอดคล้องกับรายวิชาที่ลงทะเบียนเรียน

7.3) ผู้เรียนกำหนดสื่อที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น เอกสารแบบเรียน ชุดการสอน ผู้รู้ โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต ซีดี แหล่งเรียนรู้ เพื่อนเรียนรู้ ฯลฯ

7.4) จัดทำสัญญาการเรียนรู้ ซึ่งเป็นข้อตกลงระหว่างครูกับผู้เรียน

7.5) พบครู ให้คำปรึกษา แนะนำในการเรียน ประมาณ 2-4 ครั้ง ภาคเรียน

7.6) สถานศึกษาและครูมีบทบาทในการจัดเตรียม อำนวยความสะดวก ให้ความช่วยเหลือแนะนำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้สำเร็จตามจุดมุ่งหมาย

8) การเรียนรู้ด้วยตนเอง ควรดำเนินการ ดังนี้

8.1) การวิเคราะห์และการกำหนดความต้องการในการเรียนรู้ โดยผู้เรียนควรคำนึงถึงความต้องการและความสนใจของตนเองเกี่ยวกับเนื้อหาที่จะเรียน

8.2) การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ที่สามารถปฏิบัติได้จริง โดยผู้เรียนศึกษาจุดมุ่งหมายของรายวิชาแล้วเขียนจุดมุ่งหมายในการเรียน จุดมุ่งหมายควรเน้นถึงพฤติกรรมที่ผู้เรียนคาดหวังว่าจะเกิดขึ้น เป็นจุดมุ่งหมายที่สามารถวัดได้ และจุดมุ่งหมายของผู้เรียนในแต่ละระดับควรมีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัด

8.3) การวางแผนการเรียน โดยให้ผู้เรียนกำหนดแนวทางการเรียนของตนเอง ขึ้นมาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของรายวิชา กำหนดเวลาการเรียน โดยกำหนดปริมาณเวลา (จำนวนชั่วโมง จำนวนครั้ง) ที่ต้องการพบครูเพื่อขอคำปรึกษาแนะนำหรือให้ครูสอน กำหนดเวลา

ในการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับผู้เรียนคนอื่น กำหนดเวลาที่ต้องการเรียนด้วยตนเอง พร้อมทั้งกำหนดว่ากิจกรรมการเรียนจะสิ้นสุดเมื่อใด

8.4) การเลือกรูปแบบการเรียน กิจกรรมการเรียนด้วยตนเอง แหล่งวิทยากร สื่อที่จะใช้ในการเรียนด้วยตนเอง เช่น อ่านหนังสือประกอบ ดูวีซีดี ศึกษาจากสื่อคอมพิวเตอร์ ศึกษาจากผู้รู้ แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด วัด สถานีนอนามัย

8.5) การกำหนดบทบาทของผู้ช่วยเหลือในการเรียน เนื่องจากบางครั้งผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ทั้งหมด จึงจำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่น เช่น เพื่อนร่วมเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน

8.6) การกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียน ควรเป็นการประเมินผลร่วมกันระหว่างครูกับผู้เรียน โดยครูและผู้เรียนร่วมกันตั้งเกณฑ์การประเมินผลร่วมกัน เลือกประเภทของการทดสอบ ลักษณะของการ Feedback ที่จะใช้

9) การจัดทำสัญญาการเรียนรู้อื่น ในการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปตามเป้าหมาย คือ ผู้เรียนต้องมีการจัดทำข้อตกลงการเรียน หรือ สัญญาการเรียนของตนเองไว้ให้กับครู เพื่อที่ครูจะได้ทราบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนแต่ละคน

10) สัญญาการเรียน (Learning Contact) คือ ข้อตกลงที่ผู้เรียนได้ทำไว้กับครูว่าเขาต้องปฏิบัติอย่างไรบ้างในการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ในสัญญาการเรียน ผู้เรียนจะเป็นผู้เขียนเองโดยระบุว่า ต้องการเรียนเรื่องอะไร จะวัดการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าผลการเรียนเป็นอย่างไร เมื่อเขียนเสร็จแล้วส่งให้ครูเก็บไว้ 1 ชุด เพื่อติดตาม ตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนแต่ละคน

11) แบบฟอร์มหรือตารางของการเขียนสัญญาการเรียน อาจประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

11.1) จุดมุ่งหมาย เป็นส่วนที่ระบุว่า ผู้เรียนต้องการบรรลุผลสำเร็จในเรื่องอะไร อย่งไร

11.2) แหล่งวิทยากร วิธีการเป็นส่วนที่ระบุว่า ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้อย่างไรจากแหล่งความรู้ใด

11.3) หลักฐาน เป็นส่วนที่มีสิ่งอ้างอิงหรือยืนยันเป็นรูปธรรม ที่แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้แล้ว โดยเก็บรวบรวมเป็นแฟ้มสะสมงาน

11.4) การประเมินผล เป็นส่วนที่ระบุว่า ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ในระดับใด

12) การเรียนรู้แบบทางไกล

เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะเรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ โดยผู้เรียนและครูจะสื่อสารกันทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นส่วนใหญ่ มุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้แบบ e-learning (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. 2553 : 31)

12.1) ข้อควรคำนึงในการเรียนรู้แบบทางไกล

12.1.1) ผู้เรียนต้องมีเครื่องมือที่สามารถสื่อสาร และใช้อุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ ฯลฯ

12.1.2) มีเวลาสื่อสารทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ กับครูตามเวลาที่ได้ตกลงร่วมกันระหว่างครูกับผู้เรียน เช่น Chat room, E-mail, Web board, Blog, Facebook ฯลฯ

12.1.3) สถานศึกษาและครูมีบทบาทในการจัดเตรียมสื่อทางไกล หรือ อำนวยความสะดวกให้ความช่วยเหลือ แนะนำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้แบบทางไกลได้สำเร็จตามจุดมุ่งหมาย

12.2) การเรียนรู้แบบทางไกล ควรดำเนินการ ดังนี้

12.2.1) การศึกษาแนวทางการเรียนรู้แบบทางไกลจากสื่อต่าง ๆ

12.2.2) การเรียนรู้จากสื่อทางไกลตามที่สถานศึกษากำหนด

12.2.3) การประเมินความรู้ก่อนเรียนของตนเอง

12.2.4) การศึกษาเนื้อหาสาระจากสื่อต่าง ๆ และส่งงานตามที่กำหนด

12.2.5) การสื่อสารกับครูตามเวลาที่กำหนด เพื่อซักถาม นัดหมาย ขอ

คำปรึกษา ฯลฯ

12.2.6) การประเมินความรู้หลังเรียนของตนเอง

13) การเรียนรู้แบบชั้นเรียน

เป็นการเรียนรู้ในลักษณะแบบห้องเรียน ที่สถานศึกษากำหนดรายวิชา เวลาเรียน และสถานที่ที่ชัดเจน ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่มีเวลาเข้าชั้นเรียนสม่ำเสมอ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. 2553 : 32)

13.1) ข้อควรคำนึงในการเรียนรู้แบบชั้นเรียน

13.1.1) สถานศึกษากำหนดสถานที่เรียน ตารางเรียนที่เหมาะสม

13.1.2) มีการประชาสัมพันธ์สถานที่ วัน เวลา ครูผู้สอน ให้ผู้เรียนทราบทั่ว

กัน

13.1.3) สถานศึกษาจัดหาสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนเช่น เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ เครื่องมืออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และ โสตทัศนูปกรณ์ ที่มีคุณภาพเหมาะสมกับการเรียนรู้แบบชั้นเรียน

13.1.4) ผู้เรียนต้องมีเวลาเข้าชั้นเรียนตามที่กำหนดในตารางเรียน

13.2) การจัดการกระบวนการเรียนรู้

13.2.1) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ โดยมีครู ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหา นั้น ๆ เป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหา ในการถ่ายทอดเนื้อหาของครูต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถาม แสดงความคิดเห็นได้ โดยเพิ่มการเขียนถาม ตอบ หลังการบรรยาย รวมทั้งมีการจัดโอกาสให้ฝึกในห้องปฏิบัติการ และจัดเวลาการให้คำปรึกษา

13.2.2) การจัดการกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับครู และผู้เรียนกับผู้เรียน โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนตอบพร้อมกัน ใช้กิจกรรมลักษณะที่เน้นการสื่อสาร เช่น กิจกรรมคู่ กิจกรรมกลุ่ม และการจัดที่นั่งในชั้นเรียนต้องเหมาะสม เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรม

13.2.3) การจัดให้มีการปรับบทบาทผู้เรียน ใช้การแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยที่แต่ละกลุ่มจะได้รับมอบหมายงานให้ปฏิบัติ ในการจัดการเรียนการสอนครูจะสอดแทรก กิจกรรม 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมที่เน้นการให้ผู้เรียนได้รับข้อมูล ข้อเท็จจริง กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการได้ลงมือปฏิบัติ สังเกต และกิจกรรมการสะท้อนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียน และครู

13.2.4) การติดตามและช่วยเหลือผู้เรียน โดยอาจใช้กระบวนการติดตามช่วยเหลือโดยเพื่อน กลุ่มเพื่อน จัดให้มีการปรึกษาหารือกันระหว่างครูกับผู้เรียน ใช้ผู้ช่วยสอน ใช้ระบบหัวหน้ากลุ่มผู้เรียน ใช้แฟ้มสะสมผลงาน ใช้การเรียนแบบทีม ใช้ e-mail, discussion boards และ internet เป็นต้น

การเรียนรู้แบบต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น สถานศึกษาและผู้เรียนจะร่วมกันกำหนด โดยในแต่ละรายวิชาจะเลือกการเรียนรู้แบบใดแบบหนึ่งหรือหลายแบบก็ได้ ขึ้นอยู่กับความง่ายของเนื้อหาในรายวิชานั้น ๆ โดยให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและการทำงานของผู้เรียน รวมทั้งขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานศึกษาด้วย และสถานศึกษาสามารถจัดให้มีการสอนเสริมได้ในทุกรูปแบบการเรียนรู้ เพิ่มเติมเติมความรู้ให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้

4.4 ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน

การวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2553 : 31 - 34) มีดังนี้

4.4.1 การวัดและประเมินผลรายวิชา สถานศึกษาดำเนินการประเมินผลรายวิชาดังนี้

1) การวัดและประเมินผลก่อนเรียน เป็นการตรวจสอบความรู้ ทักษะและความพร้อมต่าง ๆ ของผู้เรียนเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพความพร้อมและความรู้พื้นฐานของผู้เรียน

2) การวัดและประเมินผลระหว่างภาคเรียน สถานศึกษาดำเนินการประเมินผลระหว่างภาคเรียนเพื่อทราบความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและผลงาน อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายละเอียดของคะแนนระหว่างภาค ประกอบด้วย

2.1) การให้ความร่วมมือกับสถานศึกษา หมายถึง การที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา เช่น การร่วมเดินรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด การเข้าร่วมในวันสำคัญ ร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา เป็นต้น

2.2) ผลงานที่กำหนดเป็นร่องรอยในแฟ้มสะสมงาน

2.3) การแสดงออกและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การร่วมอภิปรายการช่วยงานกลุ่ม การตอบคำถาม

3) การวัดผลประเมินผลปลายภาคเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบผลการเรียนรู้โดยรวมของผู้เรียนในแต่ละรายวิชา โดยใช้เครื่องมือ เช่น แบบทดสอบปรนัย แบบทดสอบอัตนัย แบบประเมินการปฏิบัติ เป็นต้น

การวัดและประเมินผลปลายภาคเรียนนั้น ผู้เรียนที่จะผ่านการประเมินรายวิชาใด จะต้องเข้าสอบปลายภาคเรียนและมีคะแนนปลายภาคเรียนรวมกับคะแนนระหว่างภาคเรียนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำตามเกณฑ์ที่สำนักงาน กศน. กำหนด

4) การตัดสินผลการเรียนรายวิชา การตัดสินผลการเรียนรายวิชา ให้นำคะแนนระหว่างภาคเรียนมารวมกับคะแนนปลายภาคเรียน และจะต้องได้คะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 จึงจะถือว่าผ่านการเรียนในรายวิชานั้น

ทั้งนี้ ผู้เรียนต้องเข้าสอบปลายภาคเรียนด้วย แล้วนำคะแนนไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดโดยให้ค่าระดับผลการเรียนเป็น 8 ระดับ ดังนี้

4.1) ได้คะแนนร้อยละ 80-100	ให้ระดับ 4	หมายถึงดีเยี่ยม
4.2) ได้คะแนนร้อยละ 75-79	ให้ระดับ 3.5	หมายถึงดีมาก
4.3) ได้คะแนนร้อยละ 70-74	ให้ระดับ 3	หมายถึงดี
4.4) ได้คะแนนร้อยละ 65-69	ให้ระดับ 2.5	หมายถึงค่อนข้างดี
4.5) ได้คะแนนร้อยละ 60-64	ให้ระดับ 2	หมายถึงปานกลาง
4.6) ได้คะแนนร้อยละ 55-59	ให้ระดับ 1.5	หมายถึงพอใช้

- 4.7) ได้คะแนนร้อยละ 50-54 ให้ระดับ 1 หมายถึงผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด
- 4.8) ได้คะแนนร้อยละ 0-49 ให้ระดับ 0 หมายถึงต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด

กรณีผู้เรียนมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด ให้ดำเนินการพัฒนาผู้เรียนในรายวิชาที่ได้ค่าระดับผลการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การประเมินการปฏิบัติจริง ทดสอบย่อย ประเมินจากกิจกรรม โครงการ หรือแบบฝึกหัด เป็นต้น โดยเลือกให้สอดคล้องและเหมาะสมกับธรรมชาติของรายวิชา ถ้าผู้เรียนสามารถผ่านเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ที่คาดหวังแล้ว ให้ระดับผลการเรียนใหม่ โดยให้ค่าระดับผลการเรียนไม่เกิน 1 สำหรับผู้เรียนที่ปรับปรุงพัฒนาแล้ว ไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ ให้ลงทะเบียนซ้ำในรายวิชาเดิมหรือเปลี่ยนรายวิชา ทั้งนี้ให้เป็นไปตามโครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และดำเนินการให้เสร็จสิ้นก่อนปิดการลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนถัดไป

5) การขอลื่อนสอบปลายภาค ในกรณีที่ผู้เรียนมีเหตุสุดวิสัย หรือมีเหตุจำเป็นฉุกเฉินไม่สามารถเข้าสอบปลายภาคเรียนตามวัน เวลา ตามที่กำหนด ผู้เรียนสามารถยื่นคำร้องขอลื่อนสอบต่อสถานศึกษา โดยชี้แจงเหตุผลความจำเป็นพร้อมทั้งแสดงหลักฐาน ทั้งนี้สถานศึกษาจะต้องขอลื่อนสอบต่อผู้มีอำนาจต่อไป

6) การประเมินสอบซ่อม ผู้ที่มีสิทธิ์เข้ารับการประเมินซ่อม คือ ผู้เรียนที่เข้าสอบปลายภาคเรียน แต่ผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินผลรายวิชา โดยให้ผู้เรียนเข้ารับการประเมินซ่อมตาม วัน เวลา สถานที่และวิธีที่สถานศึกษาหรือต้นสังกัดกำหนด และให้ค่าระดับผลการเรียนไม่เกิน 1

4.4.2 การประเมินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

การประเมินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) เป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ผู้เรียนทุกคนจะต้องได้รับการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด โดยผู้เรียนจะต้องทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง จึงจะได้รับการพิจารณาอนุมัติให้จบหลักสูตรในแต่ละระดับการศึกษา

4.4.3 การประเมินคุณธรรม เป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ผู้เรียนทุกคนต้องได้รับการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด จึงจะได้รับการพิจารณาให้จบหลักสูตรในแต่ละระดับการศึกษา โดยคณะกรรมการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาพิจารณาคณะคุณธรรมเบื้องต้น ที่สำนักงาน กศน. กำหนด ทั้งนี้สถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มเติมได้ โดยเสนอขอความเห็นชอบจาก

คณะกรรมการสถานศึกษาและประกาศให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบและมีส่วนร่วมในการประเมิน
คุณธรรม

1) กรอบของคุณธรรม เบื้องต้นที่สำนักงาน กศน. กำหนดเพื่อใช้เป็นหลักในการ
ประเมิน มีจำนวน 9 คุณธรรม ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551 แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1.1) กลุ่มที่ 1 คุณธรรมเพื่อการพัฒนาตน ประกอบด้วย

1.1.1) สะอาด

1.1.2) สุขภาพ

1.1.3) กตัญญูกตเวทิต

1.2) กลุ่มที่ 2 คุณธรรมเพื่อการพัฒนาการทำงาน ประกอบด้วย

1.2.1) ขยัน

1.2.2) ประหยัด

1.2.3) ซื่อสัตย์

1.3) กลุ่มที่ 3 คุณธรรมเพื่อการพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคม ประกอบด้วย

1.3.1) สามัคคี

1.3.2) มีน้ำใจ

1.3.3) มีวินัย

2) บทบาทของผู้เรียนในการประเมินคุณธรรมคือ

2.1) ศึกษาพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณธรรมแต่ละด้าน

2.2) ฝึกปฏิบัติ พัฒนาตนเองให้มีคุณธรรมตามพฤติกรรมบ่งชี้

2.3) รวบรวมหลักฐานเพื่อแสดงถึงการประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรมด้านต่างๆ

2.4) ประเมินตนเองตามแบบประเมินคุณธรรม

2.5) ส่งแบบประเมินตนเองพร้อมหลักฐานให้ครู

3) ระยะเวลาการประเมิน

3.1) ดำเนินการประเมินคุณธรรมผู้เรียนระหว่างภาคเรียนและสรุปผลการ

ประเมินเมื่อสิ้นสุดภาคเรียน เพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาคุณธรรมผู้เรียนในภาค
เรียนถัดไป

3.2) ดำเนินการประเมินคุณธรรมต่อเนื่องทุกภาคเรียนจนจบการศึกษาแต่ละ
ระดับ ซึ่งสถานศึกษาจะเห็นพัฒนาการคุณธรรมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนจนจบ
การศึกษา

3.3) สถานศึกษาพึงแจ้งผลการประเมินในระหว่างภาคเรียนให้ผู้เรียนทราบถึงระดับผลการประเมินที่ตนเองได้รับ และสถานศึกษาต้องเสนอแนะ หรือจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้บรรลุตามเกณฑ์ที่กำหนด

4) เกณฑ์การประเมิน การประเมินคุณธรรม กำหนดเกณฑ์การประเมินเป็น 4 ระดับ คือ

4.1) ดีมาก หมายถึง ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ ร้อยละ 90 ขึ้นไป ของพฤติกรรมบ่งชี้ในแต่ละคุณธรรม

4.2) ดี หมายถึง ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ ร้อยละ 70-89 ของ พฤติกรรมบ่งชี้ในแต่ละคุณธรรม

4.3) พอใช้ หมายถึง ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ ร้อยละ 50-69 ของ พฤติกรรมบ่งชี้ในแต่ละคุณธรรม

4.4) ปรับปรุง หมายถึง ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ ร้อยละ 0-49 ของ พฤติกรรมบ่งชี้ในแต่ละคุณธรรม

5) การสรุปผลการประเมิน

การสรุปผลการประเมินคุณธรรม ใช้ผลการประเมินในภาคเรียนสุดท้ายที่ผู้เรียนจบการศึกษาเพื่อนำผลการประเมินไปประกอบการศึกษาต่อหรือเพื่อประโยชน์อื่น และในกรณีที่ผู้เรียนย้ายสถานศึกษา ให้สถานศึกษาจัดทำรายละเอียดผลการประเมินในแต่ละภาคเรียนแนบพร้อมกับกระเปาะแสดงผลการเรียน

6) แบบประเมิน แบบประเมินคุณธรรมผู้เรียน มี 2 แบบ

แบบ 1 แบบประเมินคุณธรรมตามพฤติกรรมบ่งชี้รายภาคเรียน ใช้สำหรับบันทึกผลการประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคลในแต่ละภาคเรียน

แบบ 2 แบบรายงานผลการประเมินคุณธรรม ใช้เป็นหลักฐานมอบให้ผู้เรียนเมื่อสำเร็จการศึกษา เพื่อผู้เรียนนำไปใช้ประกอบการศึกษาหรือประโยชน์อื่น

4.4.4 การประเมินคุณภาพการศึกษานอกระบบระดับชาติ

สถานศึกษาจะต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในภาคเรียนสุดท้ายของทุกระดับ การศึกษา ได้แก่ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย เข้ารับการประเมินคุณภาพการศึกษานอกระบบระดับชาติ ในสาระการเรียนรู้ ตามที่สำนักงาน กศน. กำหนด การประเมินคุณภาพการศึกษานอกระบบระดับชาติไม่มีผลต่อการได้หรือตกของผู้เรียน แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนา ผู้เรียน และการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของสถานศึกษา รวมทั้งเป็นข้อมูลในการส่งเสริมสถานศึกษาในด้านวิชาการและด้านอื่น ๆ ให้มีคุณภาพใกล้เคียงกัน

5. นักศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ โพนพิสัย

นักศึกษา หมายถึง ผู้ที่ขึ้นทะเบียนเรียนเพื่อรับการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. 2553 : 62)

5.1 คุณสมบัติของนักศึกษา

5.1.1 เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักเกณฑ์ในการรับนักเรียน นักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2548

5.1.2 เป็นประชาชนทั่วไปที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน

5.1.3 มีพื้นฐานความรู้ในแต่ละระดับดังนี้

1) ระดับประถมศึกษา ไม่จำกัดพื้นฐานความรู้ สำหรับพระภิกษุ สามเณรจะต้องสอบไล่ได้นักธรรมชั้นตรีมาก่อน

2) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สอบได้วุฒิหรือระดับชั้นอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ มัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3เดิม) หรือประถมศึกษาปีที่ 7 (ป.7) หรือประถมศึกษาปีที่ 6 (ป.6) หรือการศึกษาผู้ใหญ่ระดับที่ 3 หรือการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 หรือหลักสูตรการศึกษา นอกโรงเรียนระดับประถมศึกษา หรือระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 หรือนาฏศิลป์ขั้นต้นปีที่ 3 หรือวุฒิอื่นที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศให้เทียบเท่าประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 หรือนักธรรมชั้นเอกหรือธรรมศึกษาเอก หรือใบรับรองวุฒิการสอบเทียบความรู้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อสิทธิบางอย่าง หรือใบรับรองวุฒิการสอบเทียบความรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 เพื่อสิทธิบางอย่าง หรือเป็นผู้ที่เคยศึกษาหลักสูตรต่างประเทศระดับชั้น (เกรด) การศึกษาปีที่ 7 หรือสอบได้ระดับชั้น (เกรด) การศึกษาอย่างน้อยปีที่ 7 ผู้สอบตก ป.7 ปีการศึกษา 2520 ถือว่าได้ ป.6 สำหรับพระภิกษุสามเณรจะต้องมีคุณวุฒิต่างอย่างใดอย่างหนึ่งข้างต้นและต้องสอบไล่ได้นักธรรมชั้นโทมาก่อน

3) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สอบได้วุฒิหรือระดับชั้นอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ สอบได้มัธยมปีที่ 6 (ม.6 เดิม) หรือประโยคมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.ศ.3) หรือมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3) หรือการศึกษาผู้ใหญ่ระดับที่ 4 หรือการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 4 หรือหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตาม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 หรือเปรียญธรรม 3 ประโยค หรือวุฒิอื่นที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศให้เทียบเท่ามัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 หรือใบรับรองวุฒิการสอบเทียบความรู้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อสิทธิบางอย่าง หรือเป็นผู้ที่เคยศึกษาหลักสูตรต่างประเทศระดับชั้น (เกรด) การศึกษาปีที่ 10 หรือสอบได้ระดับชั้น (เกรด) การศึกษาอย่างน้อยปีที่ 10 หรือผู้สอบตก ม.ศ. 3 ปีการศึกษา 2523 ถือว่าได้ ม.3 สำหรับพระภิกษุสามเณร จะสมัครเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้ขึ้นไปตามมติมหาเถรสมาคม

5.2 คุณลักษณะของนักศึกษา

คุณลักษณะของนักศึกษา นักศึกษาเป็นประชาชนที่ผู้ใหญ่ที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ผู้ซึ่งพลาด หรือขาดโอกาส ที่จะได้รับการศึกษาในวัยเด็ก มีความรับผิดชอบตนเอง ครอบครัวยุติธรรม มีอาชีพ เลี้ยงชีพตน มีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้มีความรู้ มีทักษะ มีความสามารถ พัฒนาตนเอง พัฒนาการประกอบอาชีพ อยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข

5.2.1 อายุของนักศึกษา โดยรับผู้ที่มีอายุ ต้องพ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ หรือได้รับการยกเว้นตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา ช่วงวัยของผู้ที่รับการศึกษาออกโรงเรียน กำหนดเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงวัยอายุ ระหว่าง 15-39 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัย ของผู้ใช้แรงงาน เป็นส่วนใหญ่และช่วงวัยอายุระหว่าง 40-59 ปี ซึ่งเป็นวัยของผู้ใหญ่ที่มีการให้แรงงานน้อย

5.2.2 เพศของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยรับนักศึกษาไม่จำกัดเพศ

5.2.3 อาชีพของนักศึกษาโดยรับนักศึกษา ไม่จำกัดว่านักศึกษา ยังไม่ได้ประกอบอาชีพ หรือผู้ที่ประกอบอาชีพแล้ว ซึ่งไม่เป็นอุปสรรคต่อการศึกษา

5.2.4 ระดับการศึกษา การศึกษานอกโรงเรียนแบ่งระดับการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา หรือเทียบเท่า ป.6 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า ม.3 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า ม.6

5.2.5 สถานที่ศึกษาของนักศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน โดยจัดให้นักศึกษามาพบกลุ่ม เพื่อทำกิจกรรมที่ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ในหนึ่งอำเภอจะมีศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนประจำอำเภอ ละ 1 แห่ง และศูนย์การเรียนชุมชน ประจำตำบลทุกตำบล หรือสถานที่ที่ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ กำหนดให้เป็นสถานที่พบกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมการเรียนการสอน

5.2.6 นักศึกษากลุ่มเป้าหมายพิเศษ

- 1) นักศึกษาที่อยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก
- 2) นักศึกษาที่บวชเป็น พระภิกษุ และสามเณร

- 3) นักศึกษาที่อยู่ในเรือนจำ
- 4) นักศึกษาที่เป็นทหารกองประจำการ
- 5) นักศึกษาที่เป็นผู้พิการซึ่งสามารถช่วยเหลือตัวเองได้

5.3 การขึ้นทะเบียนของนักศึกษา

หลักฐานการสมัคร สถานศึกษาจะต้องตรวจสอบหลักฐานการสมัครเข้าเป็นนักศึกษาให้ถูกต้องครบถ้วนดังนี้ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2553 : 63)

5.3.1 ใบสมัครเป็นนักศึกษา

5.3.2 รูปถ่าย 1 นิ้วจำนวน 4 รูป หน้าตรงไม่สวมแว่นตาและไม่สวมหมวกสวมเสื้อสีขาวมีปกหรือชุดสุภาพ (ถ่ายไม่เกิน 6 เดือน โดยไม่ใช่รูปถ่ายประเภทโพลาลอยด์) เพื่อใช้ติดใบสมัคร 1 รูป ติดบัตรประจำตัว 1 รูป ติดสมุดประจำตัวนักศึกษา 1 รูป และสำหรับกิจกรรมอื่น ๆ ที่จำเป็นอีก 1 รูป

5.3.3 สำเนาทะเบียนบ้านตนเองที่มีชื่อบิดา มารดา พร้อมฉบับจริงไปแสดง

5.3.4 สำเนาหนังสือสำคัญแสดงวุฒิการศึกษา จำนวน 2 ฉบับ เช่น ประกาศนียบัตร ระเบียบแสดงผลการเรียนรู้ พร้อมฉบับจริงไปแสดง

5.3.5 สำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้อง พร้อมฉบับจริงไปแสดง เช่น ใบเปลี่ยนชื่อ ชื่อสกุล ใบทะเบียนสมรส ใบหย่า ฯลฯ

5.4. การลงทะเบียนเรียน

5.4.1 จำนวนรายวิชาที่ลงทะเบียน ในแต่ละระดับ

- 1) ระดับประถมศึกษา ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนได้ภาคเรียนละไม่เกิน 14 หน่วยกิต รวมทั้งการลงทะเบียนรายวิชาที่ได้ผลการเรียนเป็น “0” แต่ไม่นับรวมรายวิชาที่นำมาเทียบโอนผลการเรียน
- 2) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนได้ภาคเรียนละไม่เกิน 16 หน่วยกิต รวมทั้งการลงทะเบียนรายวิชาที่ได้ผลการเรียนเป็น “0” แต่ไม่นับรวมรายวิชาที่นำมาเทียบโอนผลการเรียน
- 3) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนได้ภาคเรียนละไม่เกิน 20 หน่วยกิต รวมทั้งการลงทะเบียนรายวิชาที่ได้ผลการเรียนเป็น “0” แต่ไม่นับรวมรายวิชาที่นำมาเทียบโอนผลการเรียน

สำหรับผู้ที่จบหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งในระบบโรงเรียน นอกกระบวนโรงเรียน หรือหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศให้เทียบเท่าหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ประสงค์จะลงทะเบียนเรียนรายวิชาที่ปรากฏในหลักสูตรการศึกษานอกกระบวนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สามารถลงทะเบียนเรียนรายวิชาที่ต้องการได้ภาคเรียนละ ไม่เกิน 20 หน่วยกิต

5.4.2 การลงทะเบียนกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนได้ลงทะเบียนกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต จำนวนไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง โดยเขียนเป็นโครงการกิจกรรมเสนอสถานศึกษาให้ความเห็นชอบ และอนุมัติโครงการเพื่อดำเนินการต่อไป รายละเอียดสามารถศึกษาได้จากแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.)

5.4.3 การลงทะเบียนรักษาสถานภาพ ในกรณีที่ผู้เรียนไม่สามารถลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนใดจะต้องลงทะเบียนรักษาสถานภาพการเป็นนักศึกษาทุกภาคเรียน หากไม่สามารถลงทะเบียนรักษาสถานภาพการเป็นนักศึกษาในภาคเรียนใดได้ จะต้องลงทะเบียนรักษาสถานภาพการเป็นนักศึกษาย้อนหลังทุกภาคเรียนที่ไม่ได้ลงทะเบียนและให้เป็นไปตามวัน เวลา วิธีการที่สถานศึกษากำหนด ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 6 ภาคเรียนติดต่อกัน หากพ้นจากระยะเวลาดังกล่าว จะต้องขึ้นทะเบียนเป็นผู้เรียนใหม่ รายวิชาใดที่ผู้เรียนผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่หลักสูตรกำหนด สามารถเก็บผลการเรียนสะสมได้ 5 ปี นับจากวันอนุมัติผลการเรียน

5.4.4 การพ้นสภาพการเป็นนักศึกษา

- 1) สำเร็จการศึกษา
- 2) ลาออก
- 3) ตาย
- 4) ออกตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียน นักศึกษา
- 5) ขาดคุณสมบัติการเป็นนักศึกษา สำหรับบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน

5.5 การเทียบโอนผลการเรียน

การเทียบโอนผลการเรียนเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงผลการเรียนรู้ที่หน่วยงานต่าง ๆ ร่วมจัดการศึกษาและเชื่อมโยงผลการเรียนรู้จากวิธีการเรียนที่หลากหลาย รวมทั้งจากการประกอบอาชีพและประสบการณ์ต่าง ๆ และเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมให้บุคคลมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตเมื่อบุคคลตระหนักและรับรู้ว่ามีสิ่งที่ได้เรียนรู้มานั้น สามารถนำมาเพิ่มคุณค่าโดยการเทียบโอนเป็นผลการเรียน นับเป็นผลพลอยได้จากการเรียนรู้ นอกเหนือจากการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพ พัฒนางานให้ดีขึ้น หรือแม้กระทั่งการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

5.5.1 หลักการการเทียบโอนผลการเรียน มีหลักการ ดังนี้

- 1) หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเทียบโอนผลการเรียนได้
- 2) การเทียบโอนผลการเรียนต้องสามารถเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ ทั้งจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาอาชีพ หรือประสบการณ์การทำงาน
- 3) เป็นการเชื่อมโยงการศึกษาทั้งสามรูปแบบ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิต
- 4) เป็นการกระจายอำนาจให้สถานศึกษาในการเทียบโอนผลการเรียน โดยสถานศึกษาจะต้องจัดให้บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่ให้คำแนะนำและดำเนินการให้มีการเทียบโอนผลการเรียน
- 5) วิธีการและหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนต้องได้มาตรฐานชัดเจน สมเหตุสมผลเชื่อถือได้โปร่งใสและยุติธรรม

5.5.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่ออกจากการศึกษาในระบบ หรือนอกระบบรวมทั้งผู้ที่เรียนรู้ตามอัธยาศัยสามารถเทียบโอนผลการเรียนเข้าสู่หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
- 2) เพื่อเปิดโอกาสให้มีการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับการศึกษาเดียวกัน หรือระดับที่สูงขึ้น

5.5.3 ขอบข่ายการเทียบโอนผลการเรียน

แนวทางการเทียบโอนผลการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จัดทำขึ้นเป็นแนวทางให้สถานศึกษาใช้ในการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างรูปแบบการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ระหว่างหลักสูตรของหน่วยงานต่าง ๆ เข้าสู่หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีขอบข่าย ดังนี้

- 1) การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรที่จัดการศึกษาเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายหรือเทียบเท่า เป็นการเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรการศึกษาที่ออกให้โดยสถานศึกษาของรัฐและเอกชน ที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้ หรือให้การรับรอง และจัดระดับการศึกษาเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า ตามหลักสูตรทั้งที่จัดในรูปแบบการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ

2) การเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาต่อเนื่อง เป็นการเทียบโอนผลการเรียนจากการเรียนในหลักสูตรระยะสั้น หรือหลักสูตรฝึกอบรมที่จัดขึ้นตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ

3) การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เป็นการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากการเป็นทหารกองประจำการ อาสาสมัครสาธารณสุข ผู้นำท้องถิ่น และแรงงานไทยที่ผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติและกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ที่ได้ทำข้อตกลงร่วมกัน

4) การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรต่างประเทศ เป็นการเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาหลักสูตรต่างประเทศ ที่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศนั้น ๆ ให้การรับรองมาตรฐานการจัดการศึกษา หรือผลการเรียนจากหลักสูตรของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศเทียบความรู้

5) การเทียบโอนผลการเรียนจากการประเมินความรู้และประสบการณ์ เป็นการเทียบโอนผลการเรียน โดยใช้วิธีการประเมินความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน ซึ่งมีการเรียนรู้จากการศึกษาตามอัธยาศัย การประกอบอาชีพ การทำงาน โดยอาจมีหลักฐานเชิงประจักษ์จากการทำงาน หลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือไม่มีหลักฐานก็ได้

5.5.4 คุณสมบัติทั่วไปของผู้ขอเทียบโอนผลการเรียน

1) ต้องไม่เป็นนักเรียนหรือนักศึกษา ในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาหรือระดับที่เทียบเท่าของสถานศึกษาอื่น

2) ต้องขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

5.5.5 วิธีการเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนผลการเรียน มี 2 วิธี คือ

1) วิธีที่ 1 การพิจารณาจากหลักฐานการศึกษา

1.1) การพิจารณาหลักฐานการศึกษาจากหลักสูตรที่จัดการศึกษาเป็นระดับ เป็นการตรวจสอบหลักสูตรผลการเรียนในรายละเอียดเกี่ยวกับ ระดับหรือชั้นปีที่เรียนจบมา รายวิชาที่เรียน ผลการเรียน ความถูกต้องของหลักฐาน โดยหลักฐานการศึกษาที่นำมาเทียบโอนผลการเรียนต้องเป็นหลักฐานที่ออกโดยสถานศึกษาของรัฐ หรือเอกชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน หรือวิทยฐานะทางการศึกษา

1.2) การพิจารณาหลักฐานจากการศึกษาต่อเนื่อง เป็นการตรวจสอบรายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตร เนื้อหาวิชาที่ศึกษา จำนวนชั่วโมง หน่วยงานที่จัด เพื่อพิจารณาเทียบโอนให้สอดคล้องกับรายวิชาตามหลักสูตร ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษา

2) วิธีที่ 2 การประเมินความรู้และประสบการณ์ เป็นการวัดตรวจสอบและประเมินผลการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนที่เกิดจากการประกอบอาชีพ การทำงาน จากการเรียนรู้ตามอรรถาศัย โดยใช้เครื่องมือประเมินที่หลากหลาย เช่น แบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ การปฏิบัติจริง เป็นต้น

5.5.6 การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักฐานการศึกษา มีขอบข่ายดังนี้

1) การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (ในระบบ) เข้าสู่หลักสูตรศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2) การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (นอกระบบ) เข้าสู่หลักสูตรศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3) การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2545 เข้าสู่หลักสูตรศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

4) การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรอื่น ๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศใช้

5.5.7 หลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักฐานการศึกษาหลักสูตรที่จัดการศึกษาเป็นระดับ

1) คณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษา ศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรของสถานศึกษาที่ผู้เรียนนำหลักฐานการศึกษามาเทียบโอนผลการเรียน แล้วจัดทำตารางวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อใช้ในการเทียบโอนผลการเรียน

2) การพิจารณาเทียบโอนให้พิจารณาจาก

2.1) ระยะเวลาและระดับชั้นที่ผู้ขอเทียบโอนเรียนผ่านมา

2.2) รายวิชา หมวดวิชา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ตัวชี้วัดของรายวิชาหรือ

คำอธิบายรายวิชา ระหว่างรายวิชาที่นำมาเทียบโอนกับรายวิชาที่รับเทียบโอน ต้องมีความสอดคล้องกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

2.3) จำนวนหน่วยกิตของรายวิชา หมวดวิชาที่นำมาเทียบโอน ต้องไม่น้อยกว่าจำนวนหน่วยกิตในรายวิชาที่รับเทียบโอนผลการเรียน หากรายวิชาที่นำมาเทียบโอนผลการเรียนมีจำนวนหน่วยกิตน้อยกว่าจำนวนหน่วยกิตในรายวิชาที่รับเทียบโอนผลการเรียน อาจนำรายวิชาอื่นที่อยู่ในสาระและมาตรฐานเดียวกัน มานับรวมให้ได้จำนวนหน่วยกิตเท่ากับ หรือมากกว่าจำนวนหน่วยกิตในรายวิชาที่รับเทียบโอนผลการเรียน

2.4) ไม่รับเทียบโอนรายวิชา หมวดวิชาที่มีค่าระดับผลการเรียนเป็น

0 ร มส

3) ให้เทียบโอนผลการเรียนได้ทั้งรายวิชาบังคับและรายวิชาเลือก โดยนับรวมกันแล้วต้องไม่เกินจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดในแต่ละระดับการศึกษา

3.1) ระดับประถมศึกษา เทียบโอนได้ไม่เกิน 36 หน่วยกิต

3.2) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เทียบโอนได้ไม่เกิน 42 หน่วยกิต

3.3) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เทียบโอนได้ไม่เกิน 57 หน่วยกิต

4) การให้ค่าระดับผลการเรียนจากการเทียบโอน

4.1) ผลการเรียนเป็นรายวิชา ให้ใช้ค่าระดับผลการเรียนตามที่ปรากฏในหลักฐานการศึกษาที่นำมาเทียบโอน ถ้าผลการเรียนในหลักสูตรเดิมมากกว่า 1 รายวิชานำมาเทียบโอนกับหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ 1 รายวิชาให้นำค่าระดับผลการเรียนของรายวิชาที่ขอเทียบโอนมาเฉลี่ยหากมีจุดศนนิยมให้ปรับศนนิยมตามหลักการทางคณิตศาสตร์ เพื่อบันทึกผลการเรียนต่อไป

4.2) ผลการเรียนเป็นหมวดวิชา ให้ใช้ค่าระดับผลการเรียนของหมวดวิชาเป็นค่าระดับผลการเรียนในรายวิชาที่เทียบโอนได้

5) หัวหน้าสถานศึกษา พิจารณาอนุมัติผลการเทียบโอน

5.5.8 การเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาต่อเนื่อง

การเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาต่อเนื่อง หมายถึง การนำผลการเรียนจากการศึกษาที่เป็นหลักสูตรเฉพาะหรือหลักสูตรฝึกอบรมตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับอาชีพ ทักษะชีวิต การพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาสังคมและชุมชน มาขอเทียบโอนเป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้แก่

1) การศึกษาหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น

2) การเข้าค่ายศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา

3) การจัดฐานการเรียนรู้ของศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา

4) หลักสูตรการศึกษาหรือหลักสูตรการอบรมที่หน่วยงานภาครัฐหรือ

หน่วยงานภาคเอกชนเป็นผู้จัดการศึกษา ได้แก่

4.1) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

4.2) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

4.3) กระทรวงมหาดไทย

4.4) กระทรวงสาธารณสุข

4.5) กระทรวงกลาโหม

4.6) องค์กรเอกชน (NGO)

5) หลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาหลักสูตรต่อเนื่อง

5.1) เป็นหลักสูตรที่หน่วยงานของรัฐจัดขึ้น ถ้าเป็นหลักสูตรของหน่วยงานหรือองค์กรเอกชน จะต้องผ่านการเห็นชอบของคณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษา

5.2) เอกสารหลักฐานที่จะนำมาเทียบโอนจะต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้อย่างน้อยมาแล้วไม่เกิน 5 ปี นับจากวันที่ออกหลักฐาน หรืออยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาจะต้องตรวจสอบกับต้นฉบับจริง และให้สถานศึกษาประทับตราแสดงว่าได้ผ่านการใช้หลักฐานมาแล้ว เพื่อไม่ให้นำผลการเรียนไปเทียบโอนซ้ำ

5.3) สถานศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ขอเทียบโอน ประกอบเอกสารที่นำมาเสนอขอเทียบโอน เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการศึกษาในหลักสูตรที่นำมาเทียบโอน เช่น วุฒิบัตร ประกาศนียบัตร เอกสารประกอบการอบรม ตารางการอบรม และบันทึกการเรียนรู้อย่างเป็นต้น

5.4) เกณฑ์การนับจำนวนชั่วโมง ให้พิจารณาจากเนื้อหารายวิชาที่อยู่ในกลุ่มสาระหมวดวิชาเดียวกัน โดยคิดคำนวณจาก 40 ชั่วโมงเป็น 1 หน่วยกิต

5.5) ให้พิจารณาความสอดคล้องของสาระเนื้อหาสาระละเอียดที่ไปเรียนรู้อย่างน้อยมาเพื่อเทียบเข้ากับรายวิชาในหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งจะต้องมีความสอดคล้องกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 และให้คำนึงถึงมาตรฐานของรายวิชา ความยากง่ายและซับซ้อนของเนื้อหาสาระประกอบด้วย

5.6) ให้ระดับผลการเทียบโอนเป็น “ผ่าน”

5.7) หลักฐานที่มาขอเทียบโอนสามารถใช้เทียบโอนได้ในระดับใดระดับหนึ่งเท่านั้น

5.8) ให้บันทึกข้อความ ลงในด้านหลังของหลักฐานฉบับจริงดังตัวอย่างข้างล่างนี้

5.5.9 การเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาหลักสูตรต่างประเทศ

การเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาหลักสูตรของต่างประเทศ เป็นการนำผลการเรียนจากหลักสูตรต่างประเทศสายสามัญ และสายอาชีพ ที่ศึกษาทั้งในประเทศ และต่างประเทศ รวมทั้งผลการเรียนของนักเรียนในโครงการแลกเปลี่ยนมาเทียบโอนเป็นผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยให้ปฏิบัติ

ตามแนวทางการเทียบโอนผลการเรียนทั่วไป และแนวทางการเทียบโอนผลการเรียนจาก
การศึกษาหลักสูตรต่างประเทศ

1) ขอบข่ายการเทียบโอน การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรต่างประเทศ

มีขอบข่าย ดังนี้

1.1) การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรต่างประเทศที่จัดเป็นชั้นปี

หรือเกรด

1.2) การเทียบโอนผลการเรียนจากการสอบวุฒิต่างประเทศที่จัดโดย

องค์กรของรัฐ

1.3) การเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาในโครงการแลกเปลี่ยน

เยาวชนระหว่างประเทศ

1.4) การเทียบโอนผลการเรียนจากการประเมินความรู้และประสบการณ์

2) เงื่อนไขการเทียบโอน ให้ยกเว้นการเทียบโอนรายวิชาภาษาไทย รายวิชา
เศรษฐกิจพอเพียงและรายวิชาทักษะการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับ

การศึกษา ชั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ในทุกระดับการศึกษา

3) ระดับผลการเรียนจากการเทียบโอน

ให้ระดับผลการเรียนเป็น “ผ่าน” ยกเว้นการเทียบความรู้และประสบการณ์ให้

เป็นค่าระดับผลการเรียน

5.6 การยื่นคำร้องขอจบการศึกษา

เมื่อผู้เรียนสอบผ่านเกณฑ์ที่ครบรายวิชาบังคับ วิชาเลือก ทำกิจกรรม กพข. ครบ
100 ชั่วโมง ผ่านการประเมินคุณธรรม และผ่านการประเมินคุณภาพการศึกษานอกระบบ
ระดับชาติ เรียบร้อยแล้ว จะต้องยื่นคำร้องขอจบการศึกษาและขอรับใบประกาศนียบัตรที่ศูนย์
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ โดยนำหลักฐานต่อไปนี้มาประกอบ

5.6.1 รูปถ่ายขนาด 1.5 นิ้ว จำนวน 2 รูป ถ่ายไว้ไม่เกิน 6 เดือน สวมเสื้อเชิ้ตสี
ขาวไม่มีลวดลายและอักษรปักใด ๆ หรือเครื่องแบบชุดสากล พร้อมเขียน ชื่อ-นามสกุลหลังรูป
(ไม่ใช่รูปถ่ายตัวนหรือโพลาลอยด์)

5.6.2 ใบประกาศนียบัตร หรือใบ รบ. ที่เป็นวุฒิก่อนเข้าเรียน ถ่ายสำเนา 1 ฉบับ
พร้อมนำฉบับจริงมาแสดงด้วย

5.6.3 สำเนาทะเบียนบ้าน จำนวน 1 ฉบับ

5.6.4 บัตรประจำตัวนักศึกษา

5.6.5 ใบสำคัญเปลี่ยนชื่อและนามสกุล (ถ้ามี) ถ่ายสำเนา 1 ฉบับ พร้อมฉบับจริง มาแสดงด้วย

5.7. การย้ายสถานศึกษาของนักศึกษา

การย้ายสถานศึกษาสามารถทำได้ใน 2 ลักษณะ คือ

5.7.1 การย้ายสถานศึกษาโดยการลาออก มีแนวปฏิบัติ ดังนี้

1) ให้ผู้เรียนยื่นคำร้องต่อสถานศึกษาด้วยตนเองและเตรียมหลักฐานเอกสารที่
ต้องใช้ดังนี้

- 1.1) ใบคำร้องขอลาออกจากสถานศึกษา
- 1.2) รูปถ่ายหน้าตรงขนาด 4x5 เซนติเมตร จำนวน 2 รูปหน้าตรง (ไม่สวมหมวก ไม่สวมแว่นตาดำ ถ่ายไว้ไม่เกิน 6 เดือน ไม่ใช่รูปตัวน หรือรูปโพลาลอยด์)
- 2) สถานศึกษาจะต้องตรวจสอบหลักฐานผลการเรียนให้ถูกต้อง และออกหลักฐานแสดงผลการเรียนให้แก่ผู้เรียนอย่างช้าไม่เกิน 5 วันทำการ เว้นแต่จะมีเหตุสุดวิสัย
- 3) กรณีที่ผู้เรียนไม่สามารถยื่นคำร้องได้ด้วยตนเองให้ทำหนังสือมอบอำนาจให้ผู้อื่นดำเนินการแทนได้
- 4) ให้สถานศึกษาระบุเหตุผลที่ออกในหลักฐานการศึกษาว่า “ลาออกเพื่อไป

ศึกษาต่อที่อื่น”

5.7.2 การย้ายสถานศึกษาระหว่างภาคเรียน สามารถดำเนินการได้ เมื่อผู้เรียนมีความจำเป็นต้องย้ายสถานที่เรียนจากที่เดิมในระหว่างภาคเรียนและยังคงสถานภาพการเป็นผู้เรียนของสถานศึกษาเดิม โดยมีแนวปฏิบัติดังนี้

- 1) ให้ผู้เรียนยื่นคำร้องต่อสถานศึกษาเดิม เพื่อขอย้ายสถานที่เรียน
- 2) สถานศึกษาเดิมพิจารณาแล้วเห็นสมควรให้ย้ายได้ โดยจะต้องทำหนังสือส่งตัวผู้เรียนพร้อมเอกสารสรุปการประเมินผลระหว่างภาคและกิจกรรม กพข. รวมทั้งผลการเรียนอื่น ๆ ในภาคเรียนนั้นไปยังสถานศึกษาแห่งใหม่ตามแบบที่สถานศึกษากำหนด ทั้งนี้อย่างช้าไม่เกิน 7 วันทำการ นับตั้งแต่วันที่ผู้เรียนยื่นคำร้อง

เดิมทราบ

- 3) สถานศึกษาแห่งใหม่รับตัวผู้เรียนไว้และแจ้งผลการรับผู้เรียนให้สถานศึกษาเดิมทราบ
- 4) สถานศึกษาแห่งใหม่จัดให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ต่อเนื่องจากสถานศึกษาเดิม

เดิม

- 5) ส่งผลการเรียนกลับมาที่สถานศึกษาเดิมเมื่อสิ้นสุดภาคเรียนนั้น

6) สถานศึกษาเดิมได้รับผลการเรียนแล้วบันทึกผลการเรียนเก็บไว้เป็น

หลักฐาน

อนึ่ง ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน เช่น ย้ายไปปฏิบัติงาน กลับภูมิลำเนา สามารถขอย้ายสถานที่เรียนชั่วคราวได้ 1 ภาคเรียน หากเกิน 1 ภาคเรียนสถานศึกษาควรแนะนำให้ผู้เรียนใช้วิธีการลาออกจากสถานศึกษาเดิมไปเป็นผู้เรียนของสถานศึกษาแห่งใหม่ และศึกษาต่อเนื่องจนจบหลักสูตร

6. บริบทศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโพธารมย์ จังหวัดหนองคาย

6.1 ข้อมูลพื้นฐานสถานศึกษา

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโพธารมย์ ตั้งอยู่ที่บริเวณที่ว่าการ อำเภอโพธารมย์ หมู่ที่ 1 ถนนพิสัยสรเดช ตำบลจุมพล อำเภอโพธารมย์ จังหวัดหนองคาย

6.2 ประวัติความเป็นมา

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโพธารมย์ เป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดหนองคาย สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวง ศึกษาธิการ จัดตั้งขึ้นตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการจัดตั้งศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอ กิ่งอำเภอ ลงวันที่ 27 สิงหาคม 2536 หนังสือกรมการศึกษานอกโรงเรียน ที่ ศธ 1103/1897 ลงวันที่ 6 กันยายน 2536 และปี พ.ศ. 2551 เปลี่ยนเป็นศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอโพธารมย์ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551

6.3 ปรัชญา

ปรัชญาของสถานศึกษา คือ “คิดเป็น”

6.4 วิสัยทัศน์

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโพธาราม จะจัดการศึกษาตลอดชีวิตให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

6.5 พันธกิจ

- 6.5.1 จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีพให้กับประชาชนทั่วไปเพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งตามแนวทาง เศรษฐกิจพอเพียง โดยชุมชนมีส่วนร่วม
- 6.5.2 จัดการศึกษาตามอัธยาศัยให้กับประชาชนทั่วไป เพื่อให้ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ข้อมูลที่ทันสมัย และใช้ชุมชนเป็นฐานแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง
- 6.5.3 จัดระบบเครือข่าย เพื่อให้เกิดการประสานงานและทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการ

6.6 ภารกิจ

- 6.6.1 จัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ
- 1) การจัดการศึกษาเบ็ดเสร็จพื้นฐาน
  - 2) จัดการศึกษาต่อเนื่องเทียบเท่าการศึกษาพื้นฐาน
- 6.6.2 การฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพ
- 1) การฝึกอบรมหลักสูตรอาชีพพระยาสัน (ทักษะอาชีพ)
  - 2) การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ (กพอ.)
  - 3) การฝึกอบรมประชาชน
- 6.6.3 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต
- 1) การฝึกอบรมการใช้รถใช้ถนน
  - 2) การฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม
  - 3) การฝึกอบรมการป้องกันยาเสพติดและโรคเอดส์
- 6.6.4 การให้บริการประชาชน
- 1) ห้องสมุดประชาชนอำเภอ
  - 2) กศน.ตำบล
  - 3) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- 6.6.5 สนับสนุนและพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 1) การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร

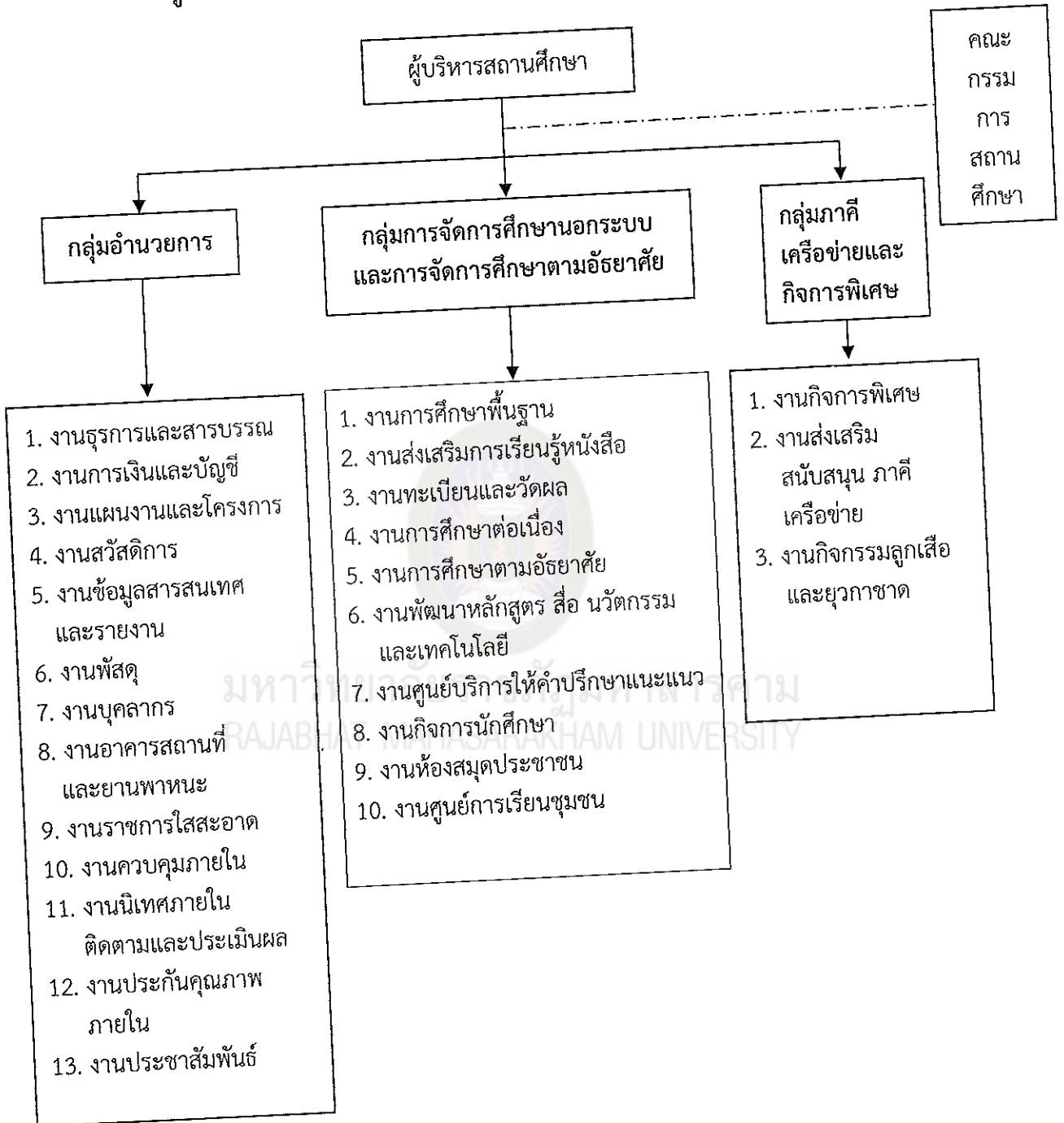
- 2) การพัฒนาวิชาการ
- 3) การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรม
- 4) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ
- 5) การผลิตสื่อสนับสนุนการเรียนการสอน

6.7 บทบาทหน้าที่

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโพธารมย์ เป็นสถานศึกษาสังกัดส่วนกลาง ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) โดยมีบทบาทภารกิจในการให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอโพธารมย์ ให้ได้รับการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต อันจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมและชุมชนอย่างยั่งยืน ดังนี้

- 6.7.1 จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- 6.7.2 ส่งเสริม สนับสนุน และประสานภาคีเครือข่าย เพื่อจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- 6.7.3 ดำเนินการตามนโยบายพิเศษของรัฐบาลและงานเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ
- 6.7.4 จัด ส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษาตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินในพื้นที่
- 6.7.5 จัด ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 6.7.6 วิจัยและพัฒนาคุณภาพหลักสูตร สื่อ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ และมาตรฐานการศึกษานอกระบบ
- 6.7.7 ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์
- 6.7.8 กำกับ ดูแล ตรวจสอบ นิเทศภายใน ติดตามประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
- 6.7.9 พัฒนาคู่มือ และบุคลากรทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- 6.7.10 ระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดและพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- 6.7.11 ดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับระบบหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด
- 6.7.12 ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

โครงสร้างการบริหาร
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพนพิสัย

แผนภาพที่ 3 โครงสร้างการบริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

อำเภอพนพิสัย

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2553)

ตารางที่ 6 ข้อมูลบุคลากรศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโพธิ์ชัย

ที่	อัตรากำลัง	ตำแหน่ง	จำนวน	หมายเหตุ
1	ผู้บริหาร	ผู้อำนวยการชำนาญการ	1	ช่วยราชการ สำนักงาน กศน.หนองคาย
2	ข้าราชการครู	ครูผู้ช่วย	1	
3	พนักงานราชการ	ครูอาสาฯ	3	
4	พนักงานราชการ	ครู กศน.ตำบล	27	
5	ลูกจ้างชั่วคราว	ครูผู้สอนคนพิการ	2	
รวม			35	

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ 7 แหล่งเรียนรู้ชุมชนศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโพธิ์
พิสัย

ที่	ชื่อแหล่งเรียนรู้	สถานที่
1	กลุ่มปลาร้าอบบ้านนิคมดงบัง	172 ม.11 บ.นิคมดงบัง ต.กุดบง อ.โพธิ์พิสัย จ.หนองคาย
2	ปลาสามตำบลดกุดบง	99 ม.99 ต.กุดบง อ.โพธิ์พิสัย จ.หนองคาย
3	โรงกลั่นสุรา	หจก.สำราญทองสุรากลั่น 125 ม.5 ต.เหล่าต่างคำ อ. โพธิ์พิสัย จ.หนองคาย
4	ผลิตภัณฑ์จักสาน	บ.หนองแหวน ต.ทุ่งหลวง อ.โพธิ์พิสัย จ.หนองคาย
5	ผลิตภัณฑ์จากปลา	30 ม.13 บ.เชียงอาด ต.เหล่าต่างคำ จ.หนองคาย
6	โรงงานสุรากลั่นไก๋ชนสุรากลั่น	1 ม. 4 ต.ทุ่งหลวง อ.โพธิ์พิสัย จ.หนองคาย
7	ผลิตภัณฑ์ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด,อินทรีย์น้ำ	67 ม. 5 บ.หนองอ้อ อ.โพธิ์พิสัย จ.หนองคาย
8	สวนพืชสมุนไพร(วัดป่าบ้านนาเพียง)	22 บ.นาเพียงใหม่ อ.โพธิ์พิสัย จ.หนองคาย
9	กลุ่มจักสานไม้ไผ่	41 ม.14 บ.เหล่าต่างคำ อ.โพธิ์พิสัย จ.หนองคาย
10	ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากต้นกก,ใบเตย	119 ม.12 บ.โนนศิลา อ.โพธิ์พิสัย จ.หนองคาย
11	ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้า	9 ม.12 บ. โนนศิลา อ.โพธิ์พิสัย จ.หนองคาย
12	การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากใบยางพารา	2 ม.24 บ.ตัวอย่าง อ.โพธิ์พิสัย จ.หนองคาย
13	ผลิตภัณฑ์จากการแกะสลักจากไม้	41 ม.6 บ.คำจำปา อ.โพธิ์พิสัย จ.หนองคาย
14	กลุ่มไม้ประดิษฐ์เลียนแบบธรรมชาติ	133 ม. 1 ต.จุมพล อ.โพธิ์พิสัย จ. หนองคาย
15	ผลิตภัณฑ์ทอผ้ามัดหมี่	37 ม.5 บ.คำอินทร์แปลง อ.โพธิ์พิสัย จ. หนองคาย
16	ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา	91 ม.2 บ.ดอนกลาง อ.โพธิ์พิสัย จ.หนองคาย

ตารางที่ 8 ภาศึเครือข่ายที่ร่วมจัดกิจกรรมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ที่	ภาศึเครือข่าย	สถานที่	หมายเหตุ
1	สำนักงานเขตพื้นที่ หนองคายเขต 2	ถ.โพนพิสัย - บึงกาฬ อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย	
2	สถานีตำรวจอำเภอโพนพิสัย	94ม.1ต.จุมพล อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย	
3	สำนักงานพัฒนาชุมชนโพนพิสัย	บริเวณที่ว่าการอำเภอโพนพิสัย จ.หนองคาย	
4	สำนักงานวัฒนธรรมอำเภอโพนพิสัย	บริเวณที่ว่าการอำเภอโพนพิสัย จ.หนองคาย	
5	สำนักงานสาธารณสุขอำเภอโพนพิสัย	ถ.พิสัยสรเดช - จอมนาง อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย	
6	โรงพยาบาลโพนพิสัย	ถ.โพนพิสัย - บึงกาฬ อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย	
7	โรงพยาบาลพิสัยเวช	สี่แยกไฟแดง ต.จุมพล อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย	
8	ธนาคารออมสิน สาขาโพนพิสัย	ถ.พิสัยสรเดช - จอมนาง อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย	
9	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร สาขาโพนพิสัย	ถ.ทุ่งธาตุ - โพนพิสัย ต.จุมพล อ.โพนพิสัย	
10	โรงเรียนอนุบาลจุมพล	ถ.พิสัยสรเดช - จอมนาง อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย	
11	โรงเรียนจุมพลโพนพิสัย	ถ.โพนพิสัย - บึงกาฬ อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย	
12	โรงเรียนสันติรักษ์	ถ.โพนพิสัย - หนองคาย ต.วัดหลวง อ.โพนพิสัย	
13	โรงเรียนร่มธรรมมานุสรณ์	บ.เหล่าต่างคำ ต.เหล่าต่างคำ อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย	
14	โรงเรียนบ้านเขม	บ.เขม ต.เขม อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย	
15	โรงเรียนนาหนังพัฒนศึกษา	บ.นาหนัง ต.นาหนัง อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย	
16	โรงเรียนบ้านทุ่งหลวง	บ.ทุ่งหลวง ต.ทุ่งหลวง อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย	
17	สำนักงานเทศบาลตำบลโพนพิสัย	239 ม.13 ต.จุมพล อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย	
18	องค์การบริหารส่วนตำบล 11 แห่ง	ในท้องที่แต่ละตำบล	
19	วัดยอดแก้ว	ถ.พิสัยสรเดช - จอมนาง อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย	
20	วัดตุงสุข	ถ.โพนพิสัย - หนองคาย ต.วัดหลวง อ.โพนพิสัย	
21	วัดไทย	ถ.พิสัยสรเดช - จอมนาง อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย	
22	ที่ว่าการอำเภอโพนพิสัย	บริเวณที่ว่าการอำเภอโพนพิสัย จ.หนองคาย	
23	สำนักงานเกษตรอำเภอโพนพิสัย	บ.แดนเมือง ต.วัดหลวง อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย	
24	สำนักงานสัสดีอำเภอโพนพิสัย	บริเวณที่ว่าการอำเภอโพนพิสัย จ.หนองคาย	

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยในประเทศ

คติ ปรีชา (2550 : 91 - 99) ศึกษาสภาพการบริหาร สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานบันอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง พบว่า กิจกรรมซึ่งสมควรได้รับการพัฒนาคือ การสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

วนิดา ศรีเมืองใต้ (2549 : 95 - 104) ได้ศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน เกี่ยวกับปัญหาการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน และหลักสูตรการศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใน 4 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านการจัดการ ด้านหลักสูตรและด้านปัจจัยสนับสนุน และเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สถานศึกษา จากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนจำนวน 263 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวผลการศึกษา พบว่า บุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน มีปัญหาการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนและหลักสูตรการศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในด้านบุคลากรด้านการจัดการ ด้านหลักสูตร และด้านปัจจัยสนับสนุนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง บุคลากรในสถานศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีปัญหาการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนโดยรวม และแต่ละรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ บุคลากรในสถานศึกษาที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีปัญหาการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติบุคลากรที่เป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินการ มีปัญหาการดำเนินการเทียบโอนโดยรวมสูงกว่าผู้บริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านบุคลากรสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และส่วนในด้านการจัดการ ด้านหลักสูตร และด้านปัจจัยสนับสนุนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 2 ปี มีปัญหาการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและด้านบุคลากรสูงกว่าผู้มีประสบการณ์การทำงาน 2 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านการจัดการด้านปัจจัยสนับสนุนสูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านหลักสูตร แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

นพณัฐ แทนทอง (2548 : 92 - 103) ศึกษาการจัดกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน เขตการศึกษา 6 พบว่า ปัญหาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ออกการศึกษานอกโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน เขตการศึกษา 6 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อยเมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยด้านที่มีปัญหาในการจัดกระบวนการเรียนรู้สูงสุด คือ ด้านการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง การทำโครงการและการพบกลุ่มตามลำดับ ส่วนใหญ่ปัญหาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

เบญจรัตน์ สีทองสุก (2551 : 101 - 112) การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการใช้บริการ ความพึงพอใจ และปัญหาการใช้บริการสารสนเทศของนักศึกษาที่มีต่อระบบการจัดบริการสารของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ประชากรที่ใช้ในการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 13,429 คน ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 โดยการสุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่าง 420 คน การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอนด้วยกันได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สภาพการใช้บริการของสำนักวิทยบริการ ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้ใช้บริการสำนักวิทยบริการ แบบสอบถามแบบประเมินค่า 5 ระดับ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จ SPSS โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาภาคปกติ 2. นักศึกษาส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการใช้บริการสำนักวิทยบริการ เพื่อค้นคว้าประกอบการเรียนและการทำรายงาน วิธีการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดนั้น นักศึกษาใช้วิธีค้นหาโดยใช้ OPAC เป็นส่วนใหญ่ รองลงมาใช้ค้นจากชั้นหนังสือด้วยตัวเอง ในการรับรู้วิธีการใช้บริการห้องสมุดนั้นนักศึกษาส่วนใหญ่ได้รับทราบจากการเรียนวิชาสารนิเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้า และเมื่อเกิดปัญหาในการใช้บริการสำนักวิทยบริการ นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีของความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์มากที่สุด 3. ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการในการใช้บริการของสำนักวิทยบริการ นักศึกษามีความพึงพอใจในภาพรวมระดับมาก โดยบริการที่นักศึกษาเคยใช้มากที่สุด ได้แก่ บริการยืม - คืนหนังสือ และบริการสืบค้นสารสนเทศด้วย OPAC และ 4. ปัญหาของผู้ใช้บริการ สำนักวิทยบริการ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ นักศึกษาประสบปัญหาในด้านการใช้ทรัพยากรสารสนเทศโดยรวมในระดับมาก โดยนักศึกษาไม่ทราบวิธีค้นหาทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการ ด้านบุคลากรและการให้บริการ ประสบปัญหาในด้านบุคลากรและการให้บริการโดยในระดับมาก เช่น มนุษย์สัมพันธ์ของบุคลากร การให้บริการล่าช้า ไม่เข้าใจวิธีการสืบค้นจากคอมพิวเตอร์ บรรณารักษ์ที่

ให้บริการสืบค้นไม่เพียงพอ ด้านอาคารสถานที่และบรรยากาศ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาประสบปัญหาด้านอาคารสถานที่โดยรวมในระดับมากในเรื่องของแสงสว่างไม่เพียงพอ ไม่มีห้องเฉพาะสำหรับการค้นคว้าเป็นกลุ่ม ห้องสมุดไม่สะอาด การถ่ายเทอากาศภายในห้องสมุดไม่ดีพอ ห้องน้ำไม่สะอาด น้ำดื่มไม่เพียงพอ มีเสียงรบกวนจากผู้ใช้ข้างเคียง

ไพจิตร เศษโล (2547 : 95 - 105) ศึกษาการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นลำดับแบบบูรณาการ โรงเรียนบ้านโนนแท่น อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏดังนี้ ก่อนการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบบูรณาการ ครูไม่มีความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์หลักสูตรการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการและการนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน จึงส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ หลังจากที่ได้ดำเนินการพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การมอบหมายงานให้ปฏิบัติ การปรึกษาหารือ และการเปลี่ยนแปลง 5 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผนการสอนครูมีความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์หลักสูตร ครูสามารถบูรณาการ เนื้อหาในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ 2) ครูสามารถเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่มีการบูรณาการสาระการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม 3) ครูสามารถนำแผนการสอนไปใช้ในการจัดกิจกรรมที่หลากหลายได้อย่างเหมาะสม 4) ครูมีความกระตือรือร้นในการเตรียมสื่อและอุปกรณ์การสอน และ 5) ครูมีความสนใจที่จะพัฒนาตนเองมากขึ้น

พงศ์เพชร วงศ์น้ำคำ (2547 : 99 - 108) ศึกษาการพัฒนาครูผู้สอนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบบูรณาการ โรงเรียนบ้านโนนสันหนองแคสามัคคี อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า ก่อนการดำเนินการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบบูรณาการ ครูผู้สอนโรงเรียนบ้านโนนสันหนองแคสามัคคีส่วนใหญ่ยึดการสอนแบบเดิม คือ เน้นการบรรยาย เพื่อบอกความรู้แก่ผู้เรียนเป็นหลัก ไม่ให้โอกาสผู้เรียนได้แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย แล้วนำมาสรุปเป็นองค์ความรู้ด้วยตนเอง จัดการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการ ความถนัด และความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดเนื้อหาการเรียนไม่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและตัวผู้เรียน ครูไม่มีความรู้เกี่ยวกับการเขียนแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ และไม่มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การกำหนดเนื้อหาหยาบ การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การปฏิบัติการนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบบูรณาการทุกขั้นตอนจนเกิดทักษะกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความกล้าแสดงความคิดเห็น และมีความสุขกับการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

กนิษฐา ท่ากระเบา (2546 : 95 - 104) ทำการศึกษาโรงเรียนปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดวังยาง อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินงานการบริหารจัดการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านความเข้าใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนวัดวังยางต่อการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ มีการพัฒนาในทุกระดับ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความริ่ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนในแนวทางเดียวกันเป็นอย่างดี จากการร่วม อบรม ประชุม สัมมนา ศึกษาดูงานทำให้บุคลากรทุกฝ่ายของโรงเรียนวัดวังยางมีความเข้าใจในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้จนสามารถดำเนินงานบริหารจัดการได้อย่างมีคุณภาพ ด้านการวางแผน การดำเนินงานตามแผนการบริการจัดการเพื่อสนับสนุน ปัญหาอุปสรรค การแก้ไข และการดำเนินงานการบริหารจัดการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดวังยาง พบว่า โรงเรียนได้วางแผนการบริหารจัดการโดยใช้วิธีการบริหารตามวงจรคุณภาพ PDCA มีการวางแผนโดยการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี การดำเนินงานตามแผนมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบดำเนินงาน มีการตรวจสอบ ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบ เป็นการดำเนินงานที่เข้าสู่ระบบคุณภาพอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยบรรยากาศของความเป็นกัลยาณมิตรทำให้การดำเนินงานปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุข ได้อย่างดี

สรุปได้ว่าการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญองค์ประกอบที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ได้แก่ ครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้ที่ควบคุมดูแลการจัดกิจกรรมให้ดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุมิติวัตถุประสงค์ อีกทั้งการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพด้วย และกิจกรรมนั้นสมควรได้รับการพัฒนา คือ การสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

7.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

เพอวิส (Perves, 1980 : 163 - 175 อ้างถึงใน แก้วใจ นิราช, 2542 : 39) ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยเปิด พบว่า การที่ครูมีเอกสารประกอบการสอนอยู่แล้ว ทำให้ครูไม่ชวนขยายค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม ในบางครั้งผู้เรียนจะยึดมั่นเฉพาะเอกสารสอนของมหาวิทยาลัยทำให้ไม่รู้จักกว้าง ส่วนสื่อการเรียนใช้สื่อประสมประเภททางเดียว ผู้เรียนไม่มีโอกาสร่วมแสดงความคิด ได้ตอบได้ เป็นเหตุให้ผู้เรียนขาดทักษะในการแสดงออกทุกด้าน

พาริช (Parish, 1992 : 449 - A) ศึกษาเกี่ยวกับโปรแกรมและวิธีการดำเนินการของโรงเรียนรัฐบาลเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ประสบความสำเร็จได้เสนอแนะว่า นักเรียนเริ่มรับรู้ชั้นเรียนว่าเป็นสถานที่ในความต้องการของตนเองที่ต้องการความรัก ความเป็นเจ้าของ อำนาจ ความสนุกสนาน และเสรีภาพ เมื่อชั้นเรียนเป็นที่รับรู้ไว้เป็นความต้องการที่จะทำให้สภาพแวดล้อมเกิดความพึงพอใจ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและมีผู้ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงลดลง และมักจะมีส่วนร่วมมากขึ้น ความรักความเป็นเจ้าของ อำนาจ ความสนุกสนาน และเสรีภาพ ก็ได้รับในหลายด้านจากหลายแหล่งหนึ่งในจำนวนนั้น คือ ครูในชั้นเรียนนั่นเอง เป็นความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ ตามรายงานของพาริช (1991) ระหว่างการรับรู้ของนักเรียนที่เกี่ยวกับการดูแลของครูกับนักเรียน พบว่า อยู่ในระดับความพึงพอใจตามความต้องการของชั้นเรียน และยังพบด้วยว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยและมัธยมศึกษาชั้นนั้น เกี่ยวข้องกันกับสวัสดิการที่มักจะทำงานที่ได้รับมอบหมายจากชั้นเรียนที่อยู่ยากเหล่านั้นจนประสบความสำเร็จได้ เมื่อได้รับการขอร้องให้ทำ มากกว่านักเรียนที่มีรายงานว่า พวกเขาเชื่อว่า ครูของพวกเขาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่ไม่เอาใจใส่ดูแลและไม่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการของพวกเขาตน กล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า ความตั้งใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมให้ความร่วมมือดูเหมือนจะมีความสัมพันธ์กับพื้นฐานความรักและความเป็นเจ้าของ (ศรัทธา ความเชื่อในการดูแลของครูซึ่งสร้างขึ้นโดยปฏิสัมพันธ์มาก่อน)

โอล์ดฟาเธอร์ (Oldfather, 1993 : 456) ศึกษาแรงเร้าที่จะเรียนรู้ซึ่งมีอย่างต่อเนื่องมีผลต่อการเรียนรู้ในระดับมาก เนื่องจากสภาพแวดล้อมเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวิจัยพบว่านักเรียนจะมีแรงจูงใจภายในสูง หากได้รับการตอบสนอง (ได้ยิน) สนองตอบด้วยการกระทำ การวิจัยพบว่า การส่งเสริมแรงจูงใจจะมีประโยชน์ต่อการสอนและยังพบว่า การแทรกแซงแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเน้นการจัดให้นักเรียนเรียนมีทางเลือกและควบคุมตนเองมีประโยชน์ต่อ นักเรียนด้วยรวมถึงโอกาสวางแผนและกำกับดูแลการเรียนรู้มากขึ้น และผลที่ได้มีการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้และมีความไวในการรับรู้ทางสังคม นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ในผลการเรียนทางการศึกษาที่กว้างขึ้น

ฮอว์ลโลเวย์ (Holloway, 2002 : 429) ได้ศึกษากิจกรรมนอกหลักสูตรและการสร้างแรงจูงใจของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า เหตุผลที่ทำให้กิจกรรมนอกหลักสูตรดึงดูดความสนใจของนักเรียนมาจากการมีส่วนร่วมของนักเรียนประถมศึกษาหลังจากการเรียนการสอน พบว่ากิจกรรมนอกหลักสูตรสามารถสร้างรายได้ให้แก่นักเรียนและพร้อมทั้งได้ประสบการณ์การเรียนรู้การทำกิจกรรมนอกหลักสูตรทำให้นักเรียนเป็นบุคคลที่เป็นที่รู้จักและจะก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน กิจกรรมนอกหลักสูตรทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ เสริมสร้างทักษะการมีส่วนร่วม

ในสังคม ผลที่เข้ากิจกรรมนอกหลักสูตร พบว่าเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมชอบที่อยู่โรงเรียนมากกว่าเด็กที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย จะเห็นได้ว่ากิจกรรมที่จัดภายนอกสถานศึกษาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนโดยได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชน กิจกรรมที่จัดภายนอกสถานศึกษาสามารถดึงดูดความสนใจผู้เรียนให้มาเข้าเรียน ทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ สามารถสร้างรายได้ให้แก่ผู้เรียน เกิดทักษะการมีส่วนร่วมในสังคม

สรุปได้ว่าการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ และเน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักศึกษามีทางเลือกได้ตามสนใจ ตามความถนัด มีประโยชน์ต่อนักศึกษา รวมถึงโอกาสวางแผนและกำกับดูแลการเรียนมากขึ้น และผลที่ได้มีการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ทางสังคม การเอาใจใส่ของครูที่มีต่อผู้เรียนนั้น ผู้เรียนมีความตั้งใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในการจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมให้ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ อีกทั้งการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพต่อไป

